

Засновник Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Видається з 01.01.1998 р. Виходить двічі на місяць. **Головний редактор** О. Онищенко, академік НАН України. **Редакційна колегія** В. Горовий, заступник головного редактора, Л. Чуприна, заввідділу оперативної інформації, Т. Гранчак, заввідділу політологічного аналізу, Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів. Комп'ютерний дизайн Г. Булахова. **Адреса редакції:** НБУВ, пр-т 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz@pochta.ru, www.nbuv.gov.ua/siaz.html. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08. 2001 р.

Україна: події, факти, коментарі Інформаційно-аналітичний журнал

2010 № 3

ЗМІСТ

Коротко про головне

ЦВК оголосила В. Януковича Президентом

Звернення Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко до українців

Вищий адмінсуд зупинив дію рішення ЦВК про встановлення результатів виборів Президента

Аналітика

Ю. Половинчак, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

Вибори Президента України: оцінки і прогнози

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.

Зарубежные отзывы о втором туре выборов Президента Украины

Ю. Яснова, влас. кор.

Всесвітній економічний форум у Давосі.

Завдання максимум: поліпшити світ – переосмислити, перетворити, перебудувати

Партійна позиція

Ю. Якименко, мол. наук. співроб.

Украинские левые в президентской избирательной кампании: итоги и перспективы

В об'єктиві - регіон

О. Ворошилов, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

Регіональний аспект президентських виборів – 2010: Закарпаття

Актуальна прес-конференція

С. Горова, влас. кор.

Херсонські спостерігачі про перевибори та перерахунок голосів...

Коментарі спеціалістів на звернення громадян *

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Робота та діяльність науково-дослідних установ

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

Інноваційні розробки та технології

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

Наука і влада

Проблеми інформатизації

Матеріали міжнародної конференції «Бібліотечно-інформаційний комплекс

У контексті розвитку суспільства знань» (Київ 6-7 жовтня 2009 р.)

Н. Захарова, наук. співроб.

Культурно-просвітницька діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: основні етапи розвитку

До уваги держслужбовця

В. Шкаріна, мол. наук. співроб.

Нові надходження до НБУВ

Литвина, три позафракційні.

Постановою внесено зміни до календарного плану ВР, передбачивши 25 лютого 2010 р. проведення ранкового пленарного засідання о 10 годині.

«25 лютого о 10 годині провести в сесійній залі урочисте засідання, присвячене присязі нового Президента», – сказано в постанові *Автором постанови є спікер парламенту В. Литвин (ProUA (ua.proua.com)). – 2010. – 15.02; Українська правда (www.pravda.com.ua). – 2010. – 16.02).*

Звернення Прем'єр-міністра України

Юлії Тимошенко до українців

Доброго вечора, дорогі мої!

Завершився другий тур президентських виборів і я хочу низько вклонитися всім, хто підтримав мене в цей складний час своєю довірою, любов'ю, своїм голосом, роботою у штабах та на дільницях, своєю боротьбою за достойне життя. Я також низько вклоняюся усім, хто в цей важкий час молився за Україну та за нашу перемогу. І хай у вас не буде жодного сумніву, що ми з вами перемогли!

Але наші опоненти, як і у 2004 р., продемонстрували свою неготовність обиратися за чесними демократичними правилами. Вони чудово усвідомлювали, що не мають шансів завоювати прихильність більшості людей законним шляхом.

Ми не втратили жодної миті. Усі ці дні та ночі, які минули від дня голосування, ми займалися важкою юридичною роботою.

Ми збирали дані свідків, опрацьовували документи, працювали з юристами. І сьогодні я можу твердо сказати вам, що вибори в Україні було сфальсифіковано. І це вже не політична декларація, а чітка правова оцінка юристів.

Наведу тільки один приклад, і вам все стане зрозуміло. Нам вдалося відкрити за рішенням суду дільниці в Криму для того, щоб перерахувати голоси. Ми були шоковані тим, що на всіх без винятку дільницях юридично встановлено фальсифікації від 3 до 8 % на користь В. Януковича.

У цілому ж по Україні можливі обсяги фальсифікації становлять більше 1 млн голосів за різними технологіями. Цих голосів цілком достатньо для нашої спільної перемоги. Моє переконання в тому, що треба боротися, підтверджують також і останні свідчення окремих спостерігачів від ОБСЄ. Вони висловили бажання виступити в судах на нашому боці з відеоматеріалами, із своїми оцінками, що на виборах в Україні були системні фальсифікації.

Я розумію, що ви стомилися від жорстоких політичних боїв і я разом з вами також хочу стабільності і спокою в нашій державі. Але якщо сьогодні ми не захистимо демократію, право вашого чесного вибору, завтра ми прокинемося в іншій країні, де правлять диктатура й беззаконня. Заради

майбутнього нашої країни я прошу вас мене зрозуміти і підтримати. Це не тільки моя справа, це справа усіх чесних людей – захистити нашу свободу.

Маючи всі докази, я прийняла єдине можливе рішення – оскаржити результати виборів у суді. Я буду на підставі юридичних аргументів захищати нашу державу, ваш вибір.

Я дуже добре знаю, так як і ви, якість роботи наших судів. Але в той же час моя відповідальність перед вами, перед країною зобов'язує мене боротися за відновлення справедливості. Не піти сьогодні до суду означає здати Україну криміналітету без бою.

Я не буду збирати «майдани» і не допущу публічних громадянських протистоянь. Україні як ніколи потрібні стабільність та спокій. І саме тому ми будемо діяти тільки в правовий спосіб і тільки в суді.

Але я хочу чітко заявити: Янукович – не наш Президент. І як би не розгорталися далі обставини, він ніколи не стане легітимно обраним Президентом України.

Я залишаюся оптимістом і хочу вірити в те, що для суддів, які будуть розглядати цю справу, це буде справа честі і справа захисту законів і ваших прав.

І ще одне, що спонукає мене йти до суду. Навіть ще до оголошення остаточних результатів виборів, В. Янукович зробив низку різких антиукраїнських заяв, які прямо суперечать українським національним інтересам. І це тільки початок.

Кричущим фактом нечесності стало нещодавнє голосування Партії регіонів проти власного законопроекту про підвищення соціальних стандартів, того самого, на чому будувалися усі передвиборні піар-технології Януковича.

Саме тому я готова і здатна боротися. Я хочу сказати вам, що буду робити все можливе, щоб захистити вас, ваших дітей і нашу рідну державу. І тому я прошу вашого розуміння і підтримки на цьому складному шляху. Я була і залишаюся з вами (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua). – 2010. – 15.02*).

Вищий адмінсуд зупинив дію рішення ЦВК про встановлення результатів виборів Президента

Вищий адміністративний суд ухвалою від 17.02.2010 зупинив дію рішення ЦВК про встановлення результатів повторного голосування з виборів Президента України та обрання Януковича В. Ф. Президентом України до закінчення розгляду позову Ю. Тимошенко. Про це повідомляє прес-служба суду.

В ухвалі суду вказано: з урахуванням того, що у разі невжиття заходів щодо зупинення дії рішення ЦВК можуть виникнути ускладнення при виконанні судового рішення, клопотання у відповідній частині підлягає задоволенню.

Разом з тим суд не зміг задовольнити клопотання Ю. Тимошенко в частині

заборони В. Януковичу складати присягу Президента на урочистому засіданні Верховної Ради.

Суд дійшов висновку, що В. Янукович не є відповідачем у цій справі, у зв'язку з чим у суду немає правових підстав для заборони на вчинення ним певних дій.

Судове засідання для розгляду справи за позовом кандидата на пост Президента України Тимошенко Ю. В. до Центральної виборчої комісії відбудеться 19 лютого 2010 року об 11.00. Відповідну ухвалу суд постановив 17 лютого 2010 року.

В ухвалі вказано, що справа розглядатиметься колегією суддів у складі всіх суддів Вищого адміністративного суду України, крім суддів, які відсутні з поважних причин.

Визначення саме такої дати початку судового розгляду справи за позовом кандидата на пост Президента України Тимошенко Ю. В. до Центральної виборчої комісії пов'язане, перш за все, з тим, що досі не минув строк апеляційного оскарження до Вищого адмінсуду тих виборчих позовів, які розглядалися у Київському апеляційному адміністративному суді як суді першої інстанції. Крім цього, на час подання позову стосовно встановлення результатів виборів Центральною виборчою комісією у Вищому адміністративному суді України не закінчений розгляд своєчасно поданих апеляційних скарг. Тоді як рішення в цих апеляційних скаргах можуть суттєво вплинути на розгляд Вищим адміністративним судом позову Тимошенко Ю. В. до Центральної виборчої комісії (*Офіційний веб-сайт Вищого адміністративного суду України (<http://www.vasu.gov.ua>), Українська правда (<http://www.pravda.com.ua>). – 2010. – 17.02).*

Аналітика

Ю. Половинчак, канд. іст. наук,
старш. наук. співроб.

Вибори Президента України: оцінки і прогнози

7 лютого в Україні пройшов другий тур виборів Президента. Відповідно до оголошених ЦВК даних, переможцем виборів з незначним відривом став лідер Партії регіонів В.Янукович.

Отже, вибори Президента в Україні відбулися, і, як констатують міжнародні спостерігачі, демократично та прозоро. Експерти міжнародних організацій визнали, що під час другого туру президентських виборів в Україні було дотримано більшості зобов'язань у рамках ОБСЄ та Ради Європи. Так, місія міжнародних спостерігачів, що представляла парламентські асамблеї ОБСЄ і НАТО, Раду Європи, Бюро демократичних інституцій та прав людини (БДПЛ) ОБСЄ та Європарламент, заявила, що

другий тур виборів Президента України підтвердив позитивну оцінку першого туру. «Ці вибори узагальнили прогрес, досягнутий з 2004 р.», – ідеться в заяві місії. Роботу ЦВК було визнано західними спостерігачами «переважно неупередженою», а українські ЗМІ, на їхню думку, «надали виборцям можливість здійснити поінформований вибір», – наголошується в документі.

Як наголосив голова ПА ОБСЄ, спеціальний координатор місії короткострокових спостерігачів ОБСЄ Ж.Соареш, голосування в другому турі «було вражаючим проявом демократичних виборів». Голова місії ОБСЄ/БДПЛ Х.Таліавіні підтвердила загальну оцінку колег. «Вибори були добре організованими та по-справжньому конкурентними. Вони відповідали більшості зобов'язань ОБСЄ», – сказала Х.Таліавіні.

Експерти від міжнародної місії CIS-ЕМО також у цілому позитивно оцінили рівень організації та проведення другого туру. Вони навіть відзначили значно меншу кількість порушень під час другого туру президентських виборів порівняно з першим.

Демократичними визнала вибори в Україні і місія спостерігачів Міжпарламентської асамблеї СНД. Російські спостерігачі також вважають, що виборчий процес в Україні пройшов без значних порушень. Про це заявив директор Московського бюро з прав людини, член громадської палати Російської Федерації О.Брод. «У порівнянні з першим туром, виборчий процес проходить на більш якісному рівні, більш чітко працюють члени виборчих комісій», – зазначив він.

Водночас представники місій від міжнародних організацій наголосили на певних моментах, які має доопрацювати українська влада, аби довести виборчий процес до справжніх європейських норм. Серед них, зокрема, – удосконалення законодавчої бази. Між тим, було визнано, що відзначені недоліки не позначилися істотно на перебігу подій у день голосування.

У цьому ж ключі прозвучали й оцінки вітчизняних організацій, що вели спостереження за виборами. Так, Комітет виборців України не зафіксував критичну масу порушень, яка б могла суттєво вплинути на результати виборів глави держави. Загальна оцінка виборів від КВУ – демократично та чесно. Про це повідомив заступник голови Комітету виборців України В.Тесленко. За його словами, кількість порушень у другому турі порівняно з першим помітно зросла. Але порушення наразі не є «системними» – швидше набір поодиноких випадків. Серед «цікавих тенденцій» цих виборів В.Тесленко виокремлює в першу чергу підвіз виборців на дільниці в більшості областей країни, переважно – у східному регіоні. Це здійснювалось як муніципальними, так і приватними транспортними засобами (інколи – автобусами, знятими зі звичних міських маршрутів). Тим не менш, це не є прямим порушенням, адже ніхто не перевіряв голосування тих, хто скористався цим транспортом. Хоча, звісно, збільшення явки в низці регіонів грає на руку популярному там кандидату.

Як повідомили в прес-службі Генпрокуратури України, до прокуратури надійшло майже 1,7 тис. звернень, з яких кожне п'яте стосується порушення

порядку передвиборної агітації, кожне десяте – порушень при складанні списків виборців, кожне восьме – підкупу виборців. Проте Генеральна прокуратура під час виборів Президента не встановила жодного порушення, яке б вплинуло на результати волевиявлення громадян.

Про відсутність істотних порушень, які змогли б призвести до зриву другого туру виборів Президента, повідомили і в Міністерстві внутрішніх справ. Про це заявив на прес-конференції заступник голови МВС О.Савченко.

Результати підрахунку голосів ЦВК та аналіз оцінок спостерігачів дають змогу зробити певні висновки.

Різниця між учасниками другого туру виявилася меншою, ніж очікувалося напередодні другого туру (у межах 5 %), і відверто не дотягує до явного відриву (більше 10 %), зафіксованого в першому турі. Як влучно відзначив політолог В.Карасьов, 3–4 % між кандидатами – це «за українськими мірками фотофініш». Незначний розрив, як прогнозувалося раніше, різко підвищує шанси того, що Ю.Тимошенко оскаржуватиме перемогу В.Януковича в суді.

Алгоритм дій «біло-сердечних» орієнтовно такий: доводити в суді наявність масових фальсифікацій під час другого туру та організувати масові виступи на свою підтримку.

Позиція Ю.Тимошенко ще до проведення другого туру, зокрема в контексті боротьби навколо внесення змін у виборче законодавство, була в цьому питанні окреслена більш ніж чітко. «... Якщо нам не вдасться вже в технічному порядку забезпечити чесне волевиявлення громадян, ми будемо піднімати людей. У цьому немає ніяких сумнівів», – відзначила Ю.Тимошенко.

Лідер БЮТ заявила про рішення не визнавати перемогу В.Януковича. Зокрема, вона наголосила: «Я ніколи не визнаю легітимність перемоги Януковича з такими виборами» та поставила завдання своїм юристам готуватися до судового оскарження результатів виборів. Як один з варіантів на засіданні фракції не виключили проведення третього туру голосування.

Заступник голови фракції БЮТ О.Шустик підтвердила, що представники Ю.Тимошенко оскаржуватимуть у судах результати виборів глави держави. «Рішення (на засіданні фракції БЮТ) було прийнято оскаржити по дільницях, потім відповідно вимагати перерахунку по округах і, якщо буде позитивний результат у судах, ставити під сумнів загальний результат виборів», – сказала вона. За її словами, «третій тур взагалі-то законом не передбачений, але він був непередбачений і в 2004 р.».

У цьому контексті різко зростає значення оцінок виборів іноземними спостерігачами, оскільки на перше місце найближчим часом виходить питання про чесність виборів і про відсутність (чи наявність) значних фальсифікацій. Позиція світової спільноти в цьому плані не лише чітка, а й однастайна: вибори пройшли прозоро й демократично. Більше того, місії спостерігачів дали зрозуміти, що спроби поставити під сумнів цей висновок та ініціювати перегляд результатів виборів не знайдуть у них підтримки.

Зокрема, експерти від ПАРЄ і НАТО вже закликали кандидатів у

Президенти визнати результати голосування. Так, спеціальний координатор Місії короткострокових спостерігачів ОБСЄ Ж.Соареш наголосив, що «настав час, коли українські політичні лідери мають вислухати вердикт власного народу та зробити все для того, аби процес передачі влади був мирним та конструктивним». У свою чергу голова Місії ОБСЄ/БДПЛ Х.Талиавіні зазначила, що остаточна оцінка виборів Президента України з боку міжнародних спостерігачів буде оприлюднена після ґрунтовного аналізу всіх подій у рамках президентських перегонів в Україні і залежатиме в тому числі і від «процесу підрахунку голосів, а також поведінки кандидатів і їхніх штабів».

Загалом усі західні спостерігачі в тій чи іншій формі закликали переможеного в президентських перегонах визнати свою поразку і навіть привітати суперника з перемогою, посилаючись при цьому на традиції, прийняті в Європі.

Без сумніву, оцінки міжнародних спостерігачів матимуть істотний вплив на визначення подальшої стратегії Ю.Тимошенко, адже важливою рисою її позиціонування було визначення себе як політика, що уособлює європейський вибір України. Отже, Прем'єру доведеться зважити – чи варто ставити під удар цей імідж, викликаючи нарікання міжнародної спільноти в процесі боротьби за перегляд результатів виборів.

Експерти у свою чергу очікують загострення цієї боротьби найближчим часом, але у її радикальності та результативності сумніваються. Так, президент аналітичного центру «Відкрита політика» І. Жданов прогнозує, що оскарження виборів буде, але сумнівається, що це істотно вплине на їх результат. Він нагадує, що оскаржити вибори можна тільки на окремих дільницях. З огляду на попередні результати, що фіксують розрив до 4 %, для його покриття штабу Ю.Тимошенко необхідно буде оскаржити результати на 300–400 дільницях, при тому що опонент теж оскаржуватиме результати, які вийшли не на його користь.

За підрахунками КВУ, для того щоб результати кандидатів у Президенти зрівнялися, вибори мають бути визнані недійсними на 500 дільницях. «Визнати вибори недійсними на 500 дільницях – я не знаю, як це вийде», – зазначив голова Комітету виборців України О.Черненко. За оцінками КВУ, оскарження результатів виборів можливі на 10–20 дільницях.

Не бачить можливості для скасування підсумків другого туру виборів і президент Центру політико-правових реформ І. Коліушко. «Хотів би підкреслити, що в 2004 р. рішення Верховного Суду було обґрунтоване фактами системних і масових порушень виборчого права. Проте сьогодні ми не маємо інформації про такі порушення», – сказав він. «Зрозуміло, інформація про порушення надходить, але ці порушення явно не такі системні, як у 2004 р., до того ж їх припускаються обидві сторони», – підкреслив експерт. У випадку, якщо сторона, що програла, закличе своїх прихильників до масових протестів, І. Коліушко прогнозує: «Якщо ці люди мітингуватимуть мирно – все скінчиться тим, що вони трохи померзнуть. Якщо ж хтось почне хуліганити – швидко з'явиться міліція».

Інші експерти також досить низько оцінюють можливість «нового Майдану». Адже головним чинником, який спричинив масовий вихід на Майдан-2004, було відчуття «обкраденості» з боку значної частини виборців і їх упевненість у фальсифікаціях з боку команди В.Януковича. Зараз такого немає, зазначає І. Жданов.

Сумнівається в реальності реалізації «дежа вю п'ятирічної давності» і директор Київського центру політичних досліджень і конфліктології М.Погребинський, а в самій боротьбі за перегляд результатів виборів убачає «примушення до переговорного процесу», тобто прагнення показати, що «є досить широкий набір можливостей створити проблеми переможцеві».

Отже, як і прогнозувалося, політична боротьба в Україні другим туром президентських виборів не завершиться. Відтепер вона буде багатовекторною, і який саме вектор виявиться найбільш «гарячим», – судовий, вуличний чи парламентський, – залежить від політиків. Ця боротьба може досить гостро порушити питання, яке експерти визначають як «проблему неповної легітимності», оскільки і В.Янукович, і Ю.Тимошенко мають підтримку, нижче 50 %. «Навіть серед тих, хто проголосував, – це менше половини виборців. А якщо ми будемо рахувати від загальної кількості населення країни – це близько третини країни», – зазначив В.Фесенко.

«З цієї точки зору – проблема повноцінної легітимності буде стояти дуже серйозно», – додав він.

З політологом погоджується науковий керівник фонду «Демократичні ініціативи» І. Бекешкіна. Вона підкреслює, що новий Президент буде мати «дуже низький кредит довіри». І єдиний варіант її завоювати, за словами соціологів, – почати працювати над питаннями, які однаково турбують населення на Сході і на Заході. Згідно із соціологічними дослідженнями це:

- 1) подолання економічної кризи;
- 2) боротьба із корупцією;
- 3) реформи – медична, пенсійна, податкова тощо;
- 4) захист вразливих суспільних верств;
- 5) скасування депутатської недоторканності та податкових пільг.

Хоча це, зазначає експерт, є швидше питаннями прем'єрської відповідальності, народ, що ще не навчився розрізняти сфери повноважень, ставить ці вимоги саме до Президента. Тому Президенту краще орієнтуватися саме на ці питання. Ну а найгірше, що він може зробити, – намагатися ствердити «свої та тільки свої» норми чи вдатися до політичного реваншизму. За такого рівня підтримки в суспільстві такі дії можуть стати фатальними для будь-якого переможця виборів.

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.

Зарубежные отзывы о втором туре выборов Президента Украины

Второй тур выборов Президента Украины отвечал всем международным обязательствам страны, а также стал «впечатляющим проявлением» демократии. Об этом говорится в заявлении международных наблюдателей от Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ).

«Голосование было впечатляющим проявлением демократичности выборов. Для всех в Украине эти выборы стали победой», – указывается в заявлении наблюдателей от ОБСЕ. «Теперь настало время политическим лидерам страны прислушаться к вердикту народа и обеспечить мирную, конструктивную передачу власти», – отметили они.

Глава Миссии ОБСЕ Ж.Соареш заявил, что «второй тур подтвердил оценку первого раунда по поводу соблюдения большинства обязательств перед ОБСЕ». Вместе с тем, по словам главы миссии, отсутствие доверия между кандидатами и несовершенное законодательство привели к ряду новых проблем в ходе избирательного процесса, и это должно стать полем деятельности для следующей украинской власти. Он еще раз подчеркнул, что менять избирательное законодательство между двумя турами выборов неправильно.

ЕС приветствует завершение второго раунда выборов в Украине, которые продемонстрировали «важные достижения» украинской демократии. Об этом речь идет в заявлении Верховного представителя ЕС по вопросам внешней политики и политики безопасности, вице-президента Европейской комиссии К.Эштон.

«В целом, спокойная атмосфера, в которой были проведены выборы, открытая кампания в СМИ и факт, что был предоставлен настоящий выбор, свидетельствуют о важных достижениях в развитии украинской демократии», – заявила К.Эштон. Кроме того, она поздравила народ Украины с высокой явкой в обоих турах выборов и продемонстрированным «демократическим процессом и обязательствами». Верховный представитель также заверила, что ЕС остается преданным обязательству углубления отношений с Украиной и поддержке в имплементации реформ, стоящих в повестке дня.

Глава Европарламента Е.Бузек поздравил украинский народ с проведением демократичных, свободных и честных выборов. Ссылаясь на мнение наблюдателей Европарламента, он отметил, что, несмотря на некоторые жалобы на нарушения избирательного процесса, в основном демократическая процедура соблюдена.

«Это большой успех для всей Украины. Несмотря на всю политическую нестабильность последних лет мы видим там прочный демократический фундамент», – сказал глава Европейского парламента. Он также подчеркнул, что пять лет назад ситуация была прямо противоположной.

Е. Бузек пожелал Президенту Украины, избранному в демократических и мирных условиях, действовать на благо своей страны. «Мы хотим как можно лучших отношений с Украиной», – заявил он.

Глава Европарламента также призвал к консолидации все политические

силы Украины с целью проведения реформ социально-экономической системы, судебной и конституционной реформ и продолжения «европейской повестки дня».

Участники президентских выборов в Украине должны признать результаты выборов. Об этом заявили представители миссии наблюдателей Парламентской ассамблеи Совета Европы и Парламентской ассамблеи НАТО. «Оба кандидата должны согласиться, что эти выборы были демократическими. Украина заслуживает на аплодисменты», – заявил глава Миссии ПАСЕ М.Ерши.

«Признанием результатов выборов политики подтвердят, что Украина действительно является демократической страной. Народ Украины теперь заслуживает на мирную передачу власти», – добавил глава Миссии ПА НАТО А.Агов. По его словам, пессимистические сценарии второго тура выборов были развеяны благодаря активному участию избирателей и гражданской позиции членов ЦИК. А.Агов подчеркнул, что Украине удалось создать модель демократических выборов и опередить в этом плане другие страны региона.

По оценке немецкого наблюдателя, депутата Европарламента Р.Хармс, выборы прошли в соответствии с принципами демократии. Работа избирательных участков была организована образцово, заявила Р.Хармс. «Все команды наблюдателей от Европейского парламента во время этого голосования были в Киеве или недалеко от столицы. Мы уже собрали наши впечатления, а также обработали информацию, полученную от наблюдателей от ОБСЕ, которые работали по всей Украине. Все происходило корректно. Конечно, были небольшие осложнения, как и всегда, но в целом выборы были проведены так же честно, как и три недели назад», – сказала она.

Наблюдатель Европарламента также обратилась к В. Януковичу и Ю. Тимошенко с призывом принять результаты выборов, а в случае возникновения сомнений в их правильности обратиться в судебные инстанции. «Граждане Украины мечтают не о повторе протестов 2004 г., а об ответственном политическом руководстве страной», – подчеркнула она.

Второй тур голосования на президентских выборах в Украине прошел без серьезных нарушений, отмечают наблюдатели от Миссии CIS-ЕМО. «Наша оценка имеет однозначный характер – выборы были честными, соответствовали всем демократическим стандартам», – сказал на пресс-конференции в Киеве член миссии международных наблюдателей, экс-вице-премьер Польши А.Леппер. Он добавил, что наблюдатели не обнаружили серьезных нарушений, которые бы повлияли на итоги голосования.

Руководитель CIS-ЕМО А.Кочетков добавил со своей стороны, что в целом члены миссии довольны ходом второго тура. «Не было попыток срыва и не было тех вещей (фальсификаций), о которых много говорили до второго тура», – сказал он. В свою очередь экс-премьер Словакии Я.Черногорский отметил, что положительная оценка хода голосования слышна и от представителей кандидатов в Президенты на избирательных участках, никаких замечаний с их стороны не поступало.

Что касается проблем избирательного процесса, то, по словам А.Кочеткова, они касались в основном списков избирателей, а также организации работы в помещениях, где проходило голосование. В частности, по его словам, на некоторых участках не было отопления, и члены комиссий вынуждены были находиться по 12 часов в холодных помещениях. Также он упомянул проблему «семейного голосования», когда на избирательный участок приходит человек с паспортами членов семьи, берет на них бюллетени и голосует за них.

Демократичность прошедших в Украине выборов отметила и Миссия наблюдателей СНГ. «Организация и проведение повторного голосования на выборах Президента Украины 7 февраля 2010 г. в основном соответствовала нормам и принципам в сфере избирательного права, содержащимся в основополагающих документах, а также Конституции и электоральным законам Украины», – заявил руководитель Миссии Межпарламентской ассамблеи СНГ, первый заместитель председателя Совета Федерации Федерального собрания РФ А.Торшин.

Глава миссии отметил, что оба кандидата – и В.Янукович, и Ю.Тимошенко – «имели возможность свободно вести предвыборную кампанию в Украине». Комментируя принятие Верховной Радой накануне второго тура изменений в закон о выборах Президента Украины, он сказал следующее: «Продолжение практики изменений законодательства о выборах, имевшей место накануне первого тура выборов Президента Украины, является одним из недостатков действующей системы».

Выборы Президента в Украине прошли цивилизованно и прозрачно, заявил депутат Государственной думы России А.Назаров, который был наблюдателем в Украине.

«Выборы, за ходом которых мы наблюдали, прошли цивилизованно, все было прозрачно и прошло в соответствии с нормами украинского законодательства», – сказал наблюдатель. Он отметил, что можно с уверенностью заявить, что второй тур в Украине состоялся.

Депутат добавил, что уже сейчас можно констатировать, что в Украине появится новый Президент, который будет вести внешнюю политику, направленную на укрепление экономических и культурных связей между РФ и Украиной. «Это позволяет надеяться, что новый глава Украинского государства исправит ошибки своего предшественника», – сказал он.

Однако некоторые наблюдатели все же заметили значительные, по их словам, нарушения в ходе голосования. В частности, речь идет о голосовании на некоторых избирательных участках в Киевской области. Об этом говорится в комментарии наблюдателя от Международной организации «За справедливые выборы» С.Мирзоева. Особенно его обеспокоила возможность махинаций с избирательными бюллетенями из-за значительного увеличения их количества на избирательных участках в сравнении с количеством избирателей в списках.

«Вместе с моим коллегой – международным наблюдателем М.Гребе из Германии, мы посетили довольно много участков в Киевской области, –

рассказал С.Мирзоев. – Первое, что мы обнаружили, это то, что количество бюллетеней на некоторых участках больше, чем число избирателей, внесенных в списки голосования. Это отмечено, прежде всего, в округе № 98 Броварского р-на на участках № 59 и № 60. Напомню, в соответствии с требованиями действующего закона о выборах Президента Украины, это серьезное нарушение. Ведь количество бюллетеней не может превышать количество избирателей более чем на 0,5 %».

По словам С.Мирзоева, «несмотря на то, что мы обратили внимание руководства участков на нарушение, реакция, например, руководства избирательного участка № 60 была следующей: мы, мол, исключать лишние бюллетени не будем, но после окончания голосования, после 20.00, пересчитаем. Хотелось бы надеяться, что так будет. Если же так не будет, то мы, к сожалению, можем фиксировать серьезное отступление от норм избирательного закона, по меньшей мере, на участках № 59 и № 60 округа № 98 Броварского района».

По его словам, такая же ситуация отмечена на спецучастках в исправительных колониях. Так, на участке № 59 количество бюллетеней больше на 18 %, на спецучастке № 28 – более чем на 17 %, на спецучастке № 53 – более 8 %.

«Мы хотели бы подчеркнуть, что это, к сожалению, не единичные факты. Это – тенденция, которая характерна для многих участков в Киевской области. Надеемся, что эти факты не станут препятствием для корректного подведения итогов голосования, в противном случае, если же это не будет учтено избирательными комиссиями, мы бы предложили результаты этих участков и голосование на них поставить под контроль и привлечь к ним внимание», – сказал наблюдатель от Международной организации «За справедливые выборы».

Мировой конгресс украинцев (МКУ) обеспокоен фактами организованного подвоза граждан к избирательным участкам для голосования во втором туре выборов Президента. МКУ считает, что такой подвоз осуществлялся с целью увеличения явки избирателей или же с целью голосования за одного из кандидатов в Президенты. «В Луганске и Донецке были случаи, когда транспортировали избирателей, очевидно, или для явки, или для того, чтобы проголосовать за определенного кандидата», – заявил экс-глава МКУ, международный наблюдатель А.Лозинский. По его словам, МКУ затрудняется в данное время однозначно оценить ход голосования 7 февраля.

«Я связывался сегодня с президентом МКУ, и конгресс не готов дать заключение о выборах. Вчера в Центральную избирательную комиссию зашли наблюдатели от России, сделав вывод, что выборы были прозрачны... Мы как международные наблюдатели не готовы это сказать», – сказал он, отметив, что в ходе голосования наблюдателями от МКУ и Украинского конгрессового комитета Америки (УККА) были выявлены ряд нарушений и недостатков организации избирательного процесса.

В частности, отметила президент УККА и главный наблюдатель от МКУ Т.Олекси, в день голосования в Киеве, Чернигове, Донецке, Житомире и

Ужгороде были обнаружены рекламные щиты с изображением и символикой кандидата в Президенты В.Януковича.

Кроме того, в Закарпатской области были факты голосования по копиям паспортов, а на 36-м избирательном участке 70-го округа (Мукачевская центральная районная больница, Закарпатская область) количество госпитализированных непосредственно в день выборов увеличилось в пять раз.

МКУ также выразил обеспокоенность изменением избирательного законодательства накануне выборов, что, по его мнению, противоречит мировой демократической практике.

Международный наблюдатель, судья Федерального суда Соединенных Штатов Америки Б.Футей также сомневается в том, что президентские выборы в Украине можно назвать демократическими. По его словам, все дело в изменениях к Закону «О выборах Президента», которые были приняты за три дня до выборов.

«Украина теперь в центре внимания мира и подобные шаги вызывают там удивление и критику. Изменять правила посередине игры нельзя. И это нас в любом случае настораживает», – рассказал он. Б.Футей также удивлен тем, как некоторые политики призывали украинцев не голосовать во втором туре.

Западные СМИ, комментируя подведение итогов второго тура выборов в Украине, прогнозировали победу В.Януковича. При этом одни СМИ считали, что оранжевая революция провалилась, а другие – что победа В.Януковича на «свободных и прозрачных выборах» в некотором роде станет свидетельством ее успеха, сообщает сайт InoPressa.ru, который приводит дайджест наиболее интересных статей в западной прессе на эту тему.

В Украине назревает перспектива новой политической конфронтации на улицах, пишет The Times. Перевес В.Януковича над Ю.Тимошенко составляет всего 3 %, а это создает почву для потенциального обжалования результатов в судах, а также на улицах, если штаб Ю.Тимошенко выступит с обвинениями в массовых фальсификациях, констатирует издание.

Также высказываются опасения, что соперничество кандидатов перерастет во вспышку насилия: стороны обвинили друг друга в доставке тысяч сторонников из других городов для проведения демонстраций. «Сотни сторонников В.Януковича собирались у ключевых правительственных зданий Киева, а также возле здания ЦИКа. МВД огласило информацию, что Партия регионов представила заявку на проведение у ЦИКа 50-тысячной демонстрации», – говорится в статье.

Победа В.Януковича толкнет Украину назад, в российскую сферу влияния, утверждает издание. «Для противников В.Януковича его победа знаменует реставрацию авторитарного режима кумовства, который господствовал в постсоветской Украине», – пишет автор.

Влиятельная британская газета The Financial Times считает, что результат В.Януковича во втором туре выборов Президента «похож на окончательное политическое возвращение». «Пять лет назад казалось, что политическая карьера В.Януковича закончилась, будучи уничтоженной в ходе оранжевой

революции. На президентских выборах в 2004 г. его разгромил В.Ющенко, бросили московские союзники; он испытал жестокое унижение, когда оказалось, что менеджеры его избирательной кампании откровенные фальсификаторы. В любой другой европейской стране это был бы конец.

Однако теперь В.Янукович на грани своего величайшего успеха. Заслуга в возвращении этого 59-летнего политика принадлежит не только его сильному характеру. Его восточная родина сохранила ему верность и поддержала В.Януковича, выступив против В.Ющенко. Кроме того, путь к возвращению во власть В.Януковичу открыл раскол между Ю.Тимошенко и В.Ющенко».

Как утверждают авторы материала, если бы Ю.Тимошенко ушла из правительства в 2008 г., то сейчас, возможно, победила бы на выборах, но в качестве действующего Премьер-министра она является мишенью для недовольства состоянием экономики. «И, наконец, В.Янукович завоевал новые позиции ввиду того, что ни В.Ющенко, ни Ю.Тимошенко не смогли покончить с коррупцией в среде собственных сторонников», – пишет газета.

Всякая революция рождает контрреволюцию, но победа В.Януковича на президентских выборах – это пока не контрреволюция, полагает обозреватель The Washington Post Э.Эпплбаум в материале под названием «Демократическое развитие Украины поставлено в режим “пауза”». Демократический процесс – единственное, что осталось неизменным в Украине за последние четыре года, и потому результаты президентской кампании не были известны заранее. «Что же касается российских выборов, напротив, единственная загадка – зачем русские вообще тратят силы на их проведение, раз победитель известен загодя», – пишет журналистка.

В. Янукович одержал верх на всех выборах, которые проводились со времён оранжевой революции – двух парламентских и одних президентских. «Единственное подлинное преимущество демократии – она позволяет людям смещать лидеров, которые им не нравятся», – указывает автор, поясняя, что «оранжевые» были смещены, так как не провели ожидаемых реформ.

Если и В.Януковича со временем сместят в результате справедливых выборов, станет ясно, что он чтит дух оранжевой революции, считает Э.Эпплбаум. «Если же он попытается остаться в кресле дольше срока, фальсифицируя голоса, запугивая оппозицию и убивая журналистов, как, по некоторым сведениям, поступают его восточные соседи, то мы поймём, что к власти пришла контрреволюция», – отмечает обозреватель.

В ближайшее время Украине нужно решать острые «геоэкономические» проблемы, и ей требуются не идеологи, а практичные, грамотные политики. Великие вопросы о том, западной или восточной страной в итоге сделается Украина, следует отложить на потом, рекомендует автор.

Сможет ли украинская демократия пережить президентские выборы, задается вопросом The Washington Post в редакционной статье. Победа В.Януковича ещё не знаменует кончину оранжевой революции: В.Янукович извлёк урок из событий 2004 г. и ныне идентифицирует себя скорее с крупными украинскими промышленниками, чем с В.Путиным, говорится в

материале. Для оранжевой революции опасны не конкретные кандидаты или их политика, а антидемократические методы, говорится в статье, и сейчас главная угроза исходит от Ю.Тимошенко, коль скоро она решится необоснованно оспорить результаты выборов в суде.

Если В.Янукович будет проявлять уважение к свободе СМИ, бороться с коррупцией и укреплять суды, а также проводить честные выборы, «Украина останется независимым европейским государством, и авторитарный проект Путина будет обречён на неудачу», пишет издание, призывая Запад не отворачиваться от Киева.

Президентские выборы в Украине были свободными и в целом справедливыми, и Россия не вмешивалась в процесс, сообщает британская *The Guardian*. В этом смысле оранжевая революция, которая потрясла страну пять лет назад, не прошла бесследно. Но, к огорчению любителей хэппи-эндов, победил не тот человек: В.Янукович, подтасованное избрание которого в 2004 г. вызвало массовые протесты в Киеве, возвращается к власти в качестве Президента, избранного справедливым путём.

Теперь основная задача В.Януковича будет состоять в восстановлении экономики, продолжает издание, многое будет зависеть от окружения нового Президента и от его способности противостоять кумовству и коррупции.

В. Янукович также попытается преодолеть глубокий этнический раскол в Украине. Он был выбран за счёт голосов русскоязычных восточных и южных регионов страны, и решающим испытанием его президентства станет способность заручиться поддержкой украиноговорящих Центра и Запада. Отношения В.Януковича с российскими сепаратистами Крыма прохладны, добавляет *The Guardian*.

Кремль с исключительным вниманием наблюдал за президентской гонкой в Украине, но, наученный горьким опытом прошлых выборов, открыто в избирательную кампанию не вмешивался, рассказывает немецкая *Die Tageszeitung*.

Президентство В.Януковича, которого в Москве считают пророссийским политиком, не похоронит достижений «оранжевых», уверен автор статьи. Ситуация в Украине такова, что рецидив авторитаризма невозможен, а с приходом нового Президента, дружественного России, Москва утратит образ врага. При этом в отношениях с Россией В.Янукович будет исходить из украинских интересов, прогнозирует обозреватель, так что Москва не много выиграет от этой победы.

«После второго тура президентских выборов Украина попала в политический тупик. По результатам подсчета голосов, лидер оппозиции В.Янукович одержал неуверенную победу над своей соперницей Ю.Тимошенко, которая может опротестовать итоги выборов в суде. Ю.Тимошенко и В.Янукович одинаково сильны: у каждого есть поддержка половины страны, но ни один из них не способен объединить Украину», – отмечает немецкий журнал *Spiegel*.

Швейцарская *Neue Zuercher Zeitung* считает, что результаты выборов означают трудности для будущего Украины. «Четкие соотношения в борьбе с

экономическим кризисом, в которых так нуждается страна, не установлены. Нет уверенности и в том, насколько новый Президент будет дееспособным, наладится ли соотношение сил в парламенте и не последуют ли за президентскими парламентские выборы», – рассуждают журналисты издания.

В. Янукович взял реванш на выборах благодаря кардинальной смене политического имиджа, утверждает американский *The Wall Street Journal*. По данным корреспондента издания, политику это удалось благодаря помощи американского консультанта Дж. Манафорта, который начал работать с В.Януковичем через несколько месяцев после оранжевой революции.

Ю. Тимошенко и В.Ющенко тоже пользовались услугами американских консультантов – соответственно, фирмы АКРД, основанной нынешним советником Обамы Д.Аксельродом и М.Пенном, работавшим в избирательном штабе Х.Клинтон.

Под руководством Дж. Манафорта В.Янукович, ранее произносивший сбивчивые, лишённые эмоций речи, стал высказываться в прямодушном, благожелательном тоне. «В.Янукович позиционировал себя как лидер сторонников перемен. Он фокусировался на том, что Ю.Тимошенко уже получала шанс, но не справилась с работой», – сказал политтехнолог в интервью, с гордостью отметив правильность своей стратегии.

Бывший Президент Украины Л.Кучма доволен, что возвращается его команда, его люди, пишет Ф.Драгосей в статье, напечатанной в итальянской газете *Corriere della Sera*.

В интервью изданию Л.Кучма утверждает, что прошедшие пять лет в Украине выброшены на ветер, пришедший к власти в результате оранжевой революции В.Ющенко на протяжении этого периода подталкивал страну к катастрофе.

«Мы ссорились с нашими традиционными друзьями и не сделали вперед ни одного конкретного шага, даже в отношениях с Европой», – говорит Л.Кучма. По его словам, сейчас развал наблюдается практически во всех областях: во внутренней политике, во внешней политике, в экономике, все последние годы власти занимались лишь популизмом.

Говоря об отношениях между новым Президентом и Верховной Радой, Л.Кучма сказал, что ни один из депутатов не хочет роспуска Рады, поэтому надо работать, чтобы сформировать коалицию, которая могла бы вернуть хотя бы минимум стабильности.

Экс-Президент считает, что можно сотрудничать даже с партией уходящего Президента В.Ющенко, там есть люди, с которыми можно договариваться. Что касается личных отношений между В.Ющенко и В.Януковичем, то между ними, как полагает Л.Кучма, нет проблем личного характера.

Говоря об отношениях с Западом и, в частности, с США, Л.Кучма выразил убежденность в том, что В.Янукович без проблем восстановит отношения, поскольку в Вашингтоне в Белый дом, наконец, пришел нормальный человек.

Что касается отношений с Россией, то, по мнению бывшего Президента,

следует вернуться к старому проекту, предложенному им самим: создать консорциум между Россией, Украиной и европейскими странами-потребителями, чтобы лучше управлять трубопроводной сетью. «И тогда повторяющиеся газовые кризисы стали бы воспоминанием о прошлом», – сказал Л.Кучма.

«Новый Президент улучшит отношения с Кремлем, окончательно откажется от планов по вступлению в НАТО, а также продлит договор с Россией об аренде базы для Черноморского флота в Севастополе. Ю.Тимошенко и ее союзники, растеряв огромный кредит доверия, не имеют никаких шансов на повторный бунт против В.Януковича», – прогнозирует польская *Gazeta Wyborcza*.

Согласно подсчетам бюллетеней и опросам избирателей на выходе из избирательных участков, В.Янукович одерживает победу над Ю.Тимошенко в ходе президентских выборов, уже успевшей заявить, что так просто не признает победу своего противника, пишет П.Бонет в испанской *El Pais*.

Итоги второго тура указывают на то, что Украина разделена на две противостоящие части: южные и восточные области, голосовавшие в основном за лидера Партии регионов; северные и восточные области, отдавшие предпочтение действующему Премьер-министру. Издание обращает внимание на то, что большое число избирателей отклонили обе кандидатуры: против всех проголосовало более 5 % – в два раза больше, чем три недели назад, во время первого тура.

Согласно различным подсчетам, победитель ушел вперед с отрывом в 3–6 % – это меньше, чем в первом туре, где В.Янукович обошел Ю.Тимошенко на 10 %. Ю.Тимошенко сумела наступить В.Януковичу на пятки благодаря тому, что он был менее энергичен и отказался участвовать со своей соперницей в прямых теледебатах, а также благодаря своей агрессивной предвыборной кампании.

«Жанна д'Арк Майданская и ее войско не останутся в стороне при дележе пирога, от которого они планировали отлучить Партию регионов и своих возможных союзников из окружения Президента В.Ющенко. Ю.Тимошенко завалит судебные инстанции Киева исковыми заявлениями в связи с предполагаемой фальсификацией итогов голосования, но будет использовать этот ресурс лишь для того, чтобы начать переговоры с победителем, как предположил в частной беседе депутат от Партии регионов. А чтобы исковым заявлениям был дан надлежащий ход, у Ю.Тимошенко есть надежный помощник в лице В.Медведчука, мастера закулисных интриг, обладающего большим влиянием в судебных органах и исполнявшего роль серого кардинала при бывшем Президенте Л.Кучме. Ю.Тимошенко могла бы рассчитывать на участие в парламентской коалиции или на то, чтобы удержать какие-то посты в Администрации», – констатирует автор статьи.

Le Temps обращает внимание на тот факт, что «те же люди, которых пять лет назад обвиняли в массовых фальсификациях, теперь призывают к соблюдению европейских и демократических ценностей, предостерегая Ю.Тимошенко от поползновений оспорить результаты выборов. Премьер-

министр, похоже, готова повторить опыт 2004 г.: в ходе краткой пресс-конференции вечером после выборов она призвала свой штаб “бороться за каждый голос”, не отказываясь от идеи народной манифестации. Однако население уже давно утратило доверие к “оранжевой” элите, и бывшая нимфа уже не может рассчитывать на реальную поддержку улиц». Любопытно мнение бывшего сподвижника «Леди Ю», экс-главы Секретариата В.Ющенко О.Рыбачука: «Ю.Тимошенко должна дать В.Януковичу испытать яд победы. Сегодня они борются за пост своей мечты, но кошмар для будущего Президента только начинается».

Лингвистически и культурно расколота Украина продемонстрировала свое русское лицо: ее Президентом был избран бывший лидер страны В.Янукович, победу которого на выборах 2004 г. суд объявил результатом фальсификаций, пишет Д.Сондерс в канадской *The Globe and Mail*.

Вечером в воскресенье В.Янукович произнес победную речь на русском – своем родном языке, на котором говорит треть населения Украины. Однако есть опасность, что в стране начнутся протесты и процедурные споры, так как Ю.Тимошенко заявила, что результаты выборов остаются неопределенными, а выборы прошли с нарушениями. Она назвала любые попытки праздновать победу сейчас дополнительным средством манипуляции сознанием, а ее команда обвинила противников в ряде серьезных злоупотреблений, начав, таким образом, спор, который может завести Украину в тупик на много дней.

«Сторонники В.Януковича, который сам по себе выглядит грубоватым и косноязычным и поэтому в ходе кампании избегал дебатов и речей, уверяют, что он хочет сделать страну более цельной и служить как ее говорящему по-украински западу, так и русскоязычному востоку, – отмечает канадский журналист. – На брифинге в воскресенье они также пообещали, что В.Янукович положит конец перебоям с поставками газа, установив стабильные отношения с Москвой в энергетической сфере, яснее поставит вопрос о членстве в Европейском Союзе и покончит с идеей вступления Украины в Организацию Североатлантического договора».

Канадская газета *Ottawa Citizen* констатирует, что «результаты голосования сигнализируют о возвращении В.Януковича, названного марионеткой Москвы и изгнанного пять лет назад, когда благодаря уличным демонстрациям были опротестованы результаты фальсифицированных выборов. Нынешняя победа В.Януковича может означать возвращение Украины назад к “советскому хозяину” – России. При этом В.Янукович будет первым Президентом независимой Украины, который не получит 50 % голосов избирателей».

«Слово “реванш” у всех на устах, – пишет французская *Le Monde*. – В конце в 2004 г. кандидат от власти был избран благодаря массовым фальсификациям, но его сбросило неслыханное народное движение. В этот раз результаты лидера Партии регионов бросаются в глаза, уже в 20 часов 7 февраля разные исследования предоставляли господину Януковичу отрыв в 3 до 6 % от Премьер-министра Ю.Тимошенко».

«Однако Ю.Тимошенко отказалась сразу же признать свое поражение. Ее лагерь заявляет о фальсификациях и запугиваниях ее представителей в избирательных комиссиях на востоке и юго-востоке», – добавляет автор Le Monde. Но перспективы нерадостны, поскольку «быстрая победа никоим образом не гарантирует конец политического паралича в Украине», – анализирует Le Monde.

«В 2004-м, говоря “нет” господину Януковичу, “оранжисты” хотели положить конец беспорядкам президентства Кучмы: манипуляции с урнами, репрессии против журналистов, коррупция. Сейчас избиратели выразили свой гнев против бесконечных ссор в середине лагеря “оранжистов”. Грубый экономический кризис (падение свыше 15 % ВВП в 2009 г.) также подогрел это желание изменить власть», – пишет Le Figaro. По словам украинских предпринимателей, которые приводит французское издание, «демократическая эра “помаранчевых” лишь ухудшила ситуацию»: «Во времена В.Ющенко и Ю.Тимошенко коррупция умножилась на три. Коррупция распространилась на суды, налоговые органы, милицию».

Выборы стали промежуточным этапом, в котором нет ни победителя, ни побежденного, пишет Т.Ивженко в российской «Независимой газете»: «В Украине после президентских выборов, прошедших в воскресенье, сложилась уникальная ситуация: победитель пользуется поддержкой менее половины избирателей. Поэтому победа, одержанная на фоне глубочайшего экономического кризиса, нерешенных инфраструктурных проблем и усилившегося раскола в обществе, может обернуться политическим поражением еще до истечения срока президентских полномочий, предполагает издание».

Передел власти в Украине состоялся, пишет журналист А.Дубнов в российской газете «Время новостей». Победу В.Януковича во втором туре президентских выборов в Украине признали все международные наблюдатели, хотя Ю.Тимошенко пока и отказывается от подобного признания.

Подобные оценки не стали сенсацией, их можно было предсказать еще накануне, в день выборов, говорит автор статьи. Гораздо любопытнее были другие замечания западных наблюдателей, сделанные ими в ходе пресс-конференции в киевском отеле «Премьер Палас». Все они без исключения в той или иной форме призвали проигравшего в президентской гонке признать свое поражение и даже поздравить соперника с победой, ссылаясь при этом на традиции, принятые в Европе. Разумеется, европейские чиновники, дипломаты и депутаты были политкорректны, избегая называть имя Ю.Тимошенко. Когда одна из журналисток спросила, как миссия наблюдателей оценивает отказ Ю.Тимошенко признать свое поражение, представитель Парламентской ассамблеи ОБСЕ Ж.Суареш ответил, что «выборы были хорошие, даже очень хорошие, а поведение политиков мы не оцениваем».

Вердикт наблюдателей ставит Ю.Тимошенко в непростое положение, ведь в ходе предвыборной кампании она постоянно напоминала, что она как

политик олицетворяет собой европейский выбор Украины, и промедление с признанием своего поражения с этим не очень вяжется. Тем не менее, нет никаких оснований ожидать какого-либо повторения того, что происходило на предыдущих выборах, в 2004 г. Ныне признаков того, что людей удастся вывести на площадь, при всем желании не обнаружить. Украинцы разуверились в политиках нынешнего поколения и не ждут от них счастливого будущего.

Подведение итогов выборов Президента в Украине актуализировало вопрос о том, чем это обернется для самой Украины и для ее внешней политики победа В.Януковича.

Так, экс-докладчик Совета Европы по Украине Х.Северинсен, говоря об этом, употребила слово «трагедия». Правда, она тут же оговорила, что Европа будет работать с В.Януковичем. Х.Северинсен при этом высказала мнение, что В.Янукович не победил бы, если бы не было политического конфликта Президента Украины В.Ющенко с Премьером Ю.Тимошенко – соперницей В.Януковича в борьбе за главный пост в стране. В то же время экс-докладчик СЕ уверена, что В.Янукович не поведет Украину.

«Я думаю, что Европейский Союз должен попытаться сотрудничать и должен попытаться приблизить Украину к Западу, ибо я убеждена, что большинство украинцев хотят именно в ЕС, – сказала Х.Северинсен. – На этих выборах было много “оранжевых” кандидатов, которые дрались между собой, особенно господин Ющенко все время воевал с госпожой Тимошенко, но я убеждена, что большинство украинцев все равно хотят быть с Западом».

В свою очередь А.Каратницкий из Атлантического совета США высказал мнение, что из-за небольшого отрыва В.Януковича от Ю.Тимошенко лидер Партии регионов будет вынужден держаться политики «внутренней многовекторности» и налаживать сотрудничество с частью «Нашей Украины». Во внешней украинской политике А.Каратницкий также не ожидает резкого сближения с Россией.

«Из моих разговоров с людьми из окружения В.Януковича я убежден, что после своих нескольких неудач он в какой-то мере почувствовал определенное неуважение к себе со стороны российских лидеров, и это создало такое психологическое расстояние, – сказал он. – Это, а также глобальные процессы влияют на то, что внешняя политика будет уравновешенной. Я не считаю, что можно оценивать В.Януковича как пророссийского кандидата или пророссийского политика. Он за пять лет изменился, и обстоятельства изменились, я не думаю, что дойдет до признания Абхазии или Южной Осетии, скажем».

Ведущий эксперт по Украине из немецкого Института международной политики и безопасности Р.Линднер на вопрос, развернет ли В.Янукович Украину геополитически в Россию и спиной к Европе, ответил: «Украина стоит перед мощным кризисом и все знают (даже в Киеве), что очень важно для Украины иметь доступ к европейским рынкам, в глобальные рынки. Полагаться только на Россию – не выход».

«Конечно, очень важно иметь хорошие отношения с Россией. Президент

В.Ющенко, возможно, слишком быстро двигался на запад, и сейчас важно иметь сбалансированную политику и с Западом, и с Россией. Важно для Украины быть преданной европейскому выбору, включая европейскую перспективу для ЕС. Но надо иметь добрые отношения с Россией – в частности в энергетическом секторе», – отметил немецкий эксперт.

В ближайшие недели, месяцы или годы в Украине можно ожидать нестабильности и возникновения новых кризисов, прогнозирует глава представительства Фонда К.Аденауэра в Украине Н.Ланге.

«На мой взгляд, в ЕС разделяют точку зрения, что эти выборы существенно ничего не изменят, поскольку многочисленные важные проблемы страны они не решают, – сказал он. – И после этих выборов в парламенте не будет действенного большинства, по крайней мере автоматически. Изменения к Конституции также не были внесены».

По словам Н.Ланге, «новой революции, то есть – народных протестов», он не ожидает, но «обострение ситуации все-таки возможно» в случае судебных обжалований результатов выборов. «Вместе с тем и после того, как эти результаты будут признаны, начнется борьба в парламенте за депутатское большинство, возможны либо досрочные парламентские выборы, либо перебежки депутатов между фракциями. Именно эти вещи в ближайшее время будут баламутить политическую ситуацию в Украине», – предполагает он.

При этом глава представительства Фонда К.Аденауэра отметил, что «наблюдатели и друзья Украины и не ожидали, что как-то одним махом в Украине начнется стабильность». «Мы не можем такого ожидать, я считаю, что в течение ближайших месяцев или даже лет снова и снова в Украине могут быть кризисы, эскалация ситуации и нестабильность. И мы как партнеры Украины должны настроиться на это», – сказал Н.Ланге.

На вопрос, следует ли при президентстве В.Януковича ожидать существенных изменений внешнеполитического курса Украины, эксперт высказал мнение, что «говорить о прозападных и пророссийских политиках – это слишком упрощенно. Что касается внешнеполитических вопросов, то оба кандидата не имеют таких уж разительных отличий».

«Я считаю, что В.Янукович также будет стремиться отстаивать собственные интересы и проводить собственную политику. Украина не станет частью России только потому, что В.Янукович выиграл выборы. Я не думаю, что он будет сдавать интересы Украины, он будет стараться усиливать собственные позиции», – считает эксперт.

«Вопрос НАТО в повестке дня пока не стоит ни в Украине, ни в Альянсе. Я считаю, что курс на сближение с ЕС, подписание соглашения об ассоциации с ЕС, но без дискуссии о возможном членстве в сообществе, будет сохраняться. В то же время будет улучшение отношений с Российской Федерацией. Этот курс в любом случае непоколебим», – добавил Н.Ланге.

По его словам, «в целом на этих выборах пришла расплата к бывшим оранжевым силам», ведь вместо изменений были распри руководства государства. «Украинские политики должны, прежде всего, усвоить, что

демократия требует компромиссов, а если они не способны это выучить, то должны прийти другие политики, которые это понимают», – сказал Н.Ланге, подчеркнув, что нужно и в Конституции четко распределить властные полномочия.

Лидер Партии регионов В.Янукович на посту Президента Украины, скорее всего, будет вести прагматичную политику, которая будет заключаться в лавировании между Западом и Востоком, как это делал бывший глава Украинского государства Л.Кучма. Такое мнение высказали большинство польских экспертов, специализирующихся на украинской тематике, которые на специальной конференции 8 февраля анализировали в Варшаве результаты президентских выборов в Украине. Организаторами конференции выступили РАУСИ, Институт общественных дел, Фонд «Новая Восточная Европа» и Институт международных отношений Варшавского университета.

Директор польско-украинского Фонда РАУСИ Я.Пекло выразил сомнение, что В.Янукович, который, по данным Центральной избирательной комиссии Украины, выиграл выборы, будет делать резкие движения, направленные на более интенсивное сотрудничество с Россией. По мнению эксперта, он также не будет замораживать отношения с Европейским Союзом и НАТО, пытаясь максимально использовать выгоды, которые вытекают из сотрудничества с этими организациями.

Это мнение поддержал аналитик Варшавского университета А.Шептицкий, который напомнил, что в значительной мере собственно такую политику раньше проводил Л.Кучма, который руководил Украиной с 1994 г. по 2004 г. и ставленником которого на выборах шесть лет назад был В.Янукович.

Советник украинского правительства по экономическим реформам М.Свенцички высказал мнение, что В.Янукович будет вынужден сохранять и развивать добрососедские отношения с Российской Федерацией, которая является главным поставщиком газа в Украину и имеет ряд других рычагов влияния на украинскую власть.

Он не исключил определенных уступок В.Януковича россиянам, отметив, что вряд ли может дойти до полной переориентации внешней политики Украины новым Президентом на исключительно пророссийские принципы.

Эксперты заявили, что вряд ли лидеру Партии регионов удастся повернуть ситуацию к временам правления Л.Кучмы, которые ассоциируются с нехваткой доступа к медиа оппозиции и так называемыми «темниками». Я.Пекло, в частности, отметил, что В.Януковичу будет сложнее работать Президентом Украины, чем Л.Кучме, поскольку в стране сейчас действуют свободные медиа и активное гражданское общество, чего не было до оранжевой революции 2004 г.

Глава украинского правительства и кандидат в Президенты Ю.Тимошенко, которая, по данным ЦИК, проиграла выборы лидеру оппозиции В.Януковичу, не сможет добиться пересмотра результатов выборов. Такое мнение высказал на конференции, посвященной украинским выборам, в Варшаве эксперт польского Института международных отношений

Л.Адамский.

Аналитик объяснил это более чем 3-процентной разницей в результатах обоих кандидатов и отсутствием сигналов о массовых фальсификациях во время второго тура выборов. «Нехватка сигналов о массовых фальсификациях делает невозможным пересмотр результатов выборов и повторение ситуации 2004 г.», – сказал он.

Эксперт не исключил, что Ю.Тимошенко может организовать акции протеста и в суде добиваться пересчета голосов, но выразил сомнение, что такие действия позволят ей не допустить в президентское кресло В.Януковича. «В.Янукович рано или поздно после инаугурации станет Президентом Украины», – сказал эксперт.

Намерение Премьера Украины Ю.Тимошенко обжаловать в суде результаты президентских выборов приведет к окончательному расколу страны, считает глава наблюдателей от миссии Межпарламентской ассамблеи стран СНГ, первый вице-спикер Совета Федерации А.Торшин. Он заявил, что 3 %, которые составляют разрыв между победителем и проигравшим, ничего не дадут при пересчете голосов. «При таком огромном количестве наблюдателей от обоих кандидатов на избирательных участках, от международных структур, в том числе от европейских и ОБСЕ, – их количество составляло в общей сложности почти 3,5 тыс. человек, а также системе взаимного контроля, которая была на этих выборах, полностью исключена возможность массовых фальсификаций», – сказал А.Торшин. По его словам, попытки завалить суды всякого рода исками – это «электоральное рейдерство».

«Складывается впечатление, что это спланированная кампания, и у меня есть факты того, что уже в ходе второго тура выборов у руководителя штаба одного из кандидатов уже были готовы заявления в суд, в которых нужно было проставить всего лишь номер участка, фамилию секретаря и председателя», – сообщил А.Торшин. По его словам, этот «массовый бросок в суды должны были осуществить в штабах Донецкой, Харьковской и Луганской областей».

Эксперт считает, что судебные иски вряд ли изменят ситуацию. «Но эта ситуация приведет к окончательному расколу страны, и Ю.Тимошенко должна отдавать себе в этом отчет», – сказал он.

По его словам, если кто-то собирается взять курс на европейскую интеграцию, то ему надо «с уважением отнестись к выбору своего народа и соблюдать европейские традиции, когда по результатам выборов побежденный поздравляет победителя, а не затягивает долгую судебную тяжбу». «Ю.Тимошенко нужно уметь ставить интересы государства и общества выше личных амбиций. Если она будет и дальше идти по пути конфронтации, то должна нести всю ответственность за последствия своих действий», – считает А.Торшин.

По его словам, в той ситуации, в которой сегодня находится Украина, надо объявлять мораторий на любые резкие движения и задуматься о целостности страны. Более того, он считает, что в 2010 г. невозможно повторить

ситуацию 2004 г. «Нельзя дважды выйти на один и тот же майдан», – добавил А.Торшин. Он не исключает, что победивший на выборах В.Янукович попытается сместить Ю.Тимошенко с поста Премьера. «Если в Верховной Раде будет создана новая коалиция, а такая возможность вполне вероятна с учетом того, что украинские депутаты бегают из фракции во фракцию, как в песне, то тогда у В.Януковича будет возможность сместить Ю.Тимошенко с поста Премьер-министра со всеми вытекающими из этого последствиями», – считает он.

По результатам президентских выборов, считает директор Института стран СНГ К.Затулин, основной целью для кандидата Ю.Тимошенко сегодня является получение за счет судов выгодных позиций и сохранения поста Премьера.

По его словам, в Западной Украине, как и прежде, отмечался «факт сброса голосов». «Я убежден, что результаты выборов не далеки от прогнозных, и, на мой взгляд, во втором туре сохранялись технологии употребления сброса голосов в Западной Украине», – сказал К.Затулин.

В свою очередь директор Украинского филиала Института стран СНГ В.Корнилов сообщил, что, по его мнению, у Партии регионов и Блока Юлии Тимошенко в будущем будет большая проблема. «Мы видим, что на западе и в центре и, особенно, на юго-востоке Украины существует запрос на альтернативные политические силы», – отметил он.

Российский политолог, директор Института национальной стратегии С.Белковский дал свой прогноз относительно будущего Украины с Президентом В.Януковичем. С.Белковский признал лидера ПР легитимным Президентом и отметил, что будущее В.Януковича будет зависеть от его политической мудрости. Политолог уверен в том, что результаты выборов будут признаны, и не видит у БЮТ психологической готовности делать что-то напоподобие майдана.

При этом, по мнению С.Белковского, если В.Янукович хочет сформировать действительно эффективно действующую систему власти, он должен отказаться от идеи, что представитель Партии регионов должен стать Премьером. Наиболее оптимальным вариантом для В.Януковича, считает российский эксперт, является формирование внепартийного правительства во главе с С.Тигипко, который занял третье место в первом туре президентских выборов. «Я считаю, что, если будет предложена концепция правительства с Премьер-министром С.Тигипко, при участии А.Яценюка и А.Гриценко, плюс еще несколько людей, предложенных С.Тигипко, которые войдут к экономический блок правительства, и несколько представителей от Блока В.Литвина, НУ – НС, ПР, такое правительство может быть сформировано на основе вновь созданной постоянной коалиции, которая может просуществовать два с половиной года – до очередных парламентских выборов. К тому же, при таком правительстве В.Янукович на 100 % откажется от ответственности за экономическую политику правительства», – прогнозирует С.Белковский.

Кроме того, рассуждая о модернизации Украины как государства и

модернизации украинской экономики, политолог констатирует, что нужно менять модель экономики, которая сложилась в течение последних десятилетий, то есть советскую экономическую модель. Сохранение этой экономической модели, с одной стороны, обеспечит популярность будущему Президенту и правительству, но с другой – приведет к разрушению страны и экономики. Именно поэтому, считает С.Белковский, следующее правительство должно принести себя в жертву, и поэтому это не должно быть президентское правительство: «Должно быть внефракционное профессиональное правительство во главе, в данном случае, с С.Тигипко. Я не говорю, что это наилучшая кандидатура, но он набрал на выборах 13 %, и поэтому его кандидатура будет признана политически». Отвечая на замечание о том, что в последнее время не было прецедента, чтобы главой правительства избирался тот, кто даже не имеет депутатского мандата, к тому же даже не входит в партию, представленную в парламенте, политолог отметил, что не имея собственной фракции, С.Тигипко не будет цепляться за власть. Тем более что закон не требует, чтобы Премьер-министр непременно был народным депутатом или членом одной из фракций, представленных в парламенте.

К тому же, констатирует С.Белковский, даже самая радикальная часть НУ – НС во главе с Ю.Луценко уже подтвердила, что ее устраивает Премьер С.Тигипко. Теперь они не могут сказать, что их не устраивает кандидатура С.Тигипко, если его выдвинул В.Янукович. Кроме того, Президент вообще не имеет экономической власти, он имеет определенные полномочия в политической и силовой сфере, но не в экономике, поэтому собственно выдвижение С.Тигипко формально не касается Президента, это формально решение фракции. «Я считаю, что представители Партии регионов, НУ – НС, Блока В.Литвина могут собраться и выдвинуть кандидатуру С.Тигипко на пост Премьера, дополнительно договорившись, чтобы несколько действующих членов НУ – НС вошли в его правительство. Например, А.Яценюк может стать министром финансов в правительстве С.Тигипко, или А.Гриценко, который теоретически может получить какую-то силовую должность... Но это потребует от Президента В.Януковича большой мудрости и дальновидности».

Ю. Яснова, влас. кор.

Всесвітній економічний форум у Давосі. Завдання максимум: поліпшити світ – переосмислити, перетворити, перебудувати

Як і щороку останні дні січня зібрали в Давосі керівників найрозвинутіших країн світу, видатних економістів, фінансистів, топ-менеджерів. Нині Всесвітній економічний форум був ювілейним, але головною темою зустрічі

на найвищому рівні виявилось не святкування 40-річчя Давоського форуму, а обговорення посткризових реалій.

Як зазначив легендарний засновник Економічного форуму в Давосі К.Шваб, «на зміну святу прийшов час серйозних роздумів»; змінилися акценти світового розвитку від «глобалізації можливостей» до «глобалізації проблем». Напередодні зібрання у виступі на сторінках впливових видань він наголосив на тому, що «майбутнє вимагає від нас переосмислення цінностей, перебудови систем і перетворення інститутів». Власне, ця думка фактично стала девізом нинішнього форуму, закликаючи поліпшити світ – переосмислити, перетворити, перебудувати: «Improve the State of the World: Rethink, Redesign, Rebuild».

Констатуючи певне відновлення світової економіки після кризи, учасники Всесвітнього економічного форуму відзначили значну кількість невирішених проблем. Так, Й.Аккерман, глава Deutsche Bank, назвавши кризу подоланою, підкреслив водночас, що наразі світові компанії опинилися перед вибором – фінансова стабільність чи ризики.

Посткризовий характер зустрічі засвідчило навіть представництво на форумі у Давосі – цього року зросла кількість його учасників порівняно з минулим, коли в розпал кризи багато фінансових інститутів обмежилися невеликими делегаціями. На «повернення банкірів на Давоський форум» звернула увагу напередодні відкриття конференції газета New York Times. Загалом цього року в списках учасників Всесвітнього економічного форуму 2,5 тис. прізвищ. В обговоренні проблем і викликів сучасного глобального світу взяли участь президенти, глави урядів, міністри 30 країн; керівники найбільших компаній світу, лідери фінансових інституцій та міжнародних організацій, відомі вчені, громадські, релігійні та культурні діячі.

Головною інтригою нинішнього економічного форуму в Давосі стало обговорення антикризових пропозицій президента Б.Обами. Напередодні форуму він запропонував ужити заходів проти надмірного укрупнення фінансових інститутів, а також виступив на підтримку обмеження ризикованих видів їх діяльності. Серед резонансних ініціатив – прагнення заборонити банкам займатися спекуляціями і фінансувати спекулятивні фонди. Так, американський президент і його команда мають намір домогтися від Конгресу рішення, що забороняло б банкам вкладати гроші в хедж-фонди і фонди приватних інвестицій в операції з цінними паперами, безпосередньо не пов'язаними з обслуговуванням клієнтів. Б.Обама обіцяє, що американські платники податків ніколи більше не стануть заручниками банків, які «too big to fail» – занадто великі, щоб зруйнуватися, і тому отримують мільярдні вливання з бюджету.

Позитивний відгук на ініціативу Б.Обами озвучив Ж.-К.Тріше, глава Європейського центрального банку. Загалом курс на більш жорстке регулювання правил ринкової гри – у моді в політиків: ідея знайшла підтримку і в лідерів ряду держав. Причому прозвучала ця підтримка вже в перші години роботи в Давосі. Відкриваючи форум, президент Франції Н.Саркозі вже вкотре закликав встановити нові міжнародні правила для

банків. «Ми продовжимо створювати нестерпні для економіки ризику, сприяти спекуляції, якщо не змінимо банківське законодавство», – наголосив Н.Саркозі. Він підкреслив, що жодна з країн не зможе поодиноці запобігти новій світовій фінансовій кризі, і висловив у зв'язку з цим повну підтримку закликам президента США, а також обіцяв зробити це питання одним з тих, що будуть винесені на обговорення «великої двадцятки» під час його майбутнього головування в організації. Із закликом підтримати політику США виступив і перший віце-прем'єр російського уряду О.Кудрін, який представляв на форумі позицію РФ.

На користь запровадження 50-відсоткового податку на «поза межні» бонуси раніше висловлювалися уряди Франції, Німеччини, Великобританії.

Аргументи політиків на загал зрозумілі, та й не нові: спекулятивний «перегрів» економіки став безпосередньою причиною економічної кризи. Більше того, вони, здається, усе ще актуальні: схоже, окрилені певною стабілізацією світової економіки, багато фінансових інститутів знову почали керуватися девізом «бізнес як завжди» (Business as usual). Значна частина коштів, виділених державами на боротьбу з кризою (нагадаємо, що лише США «влили» в економіку понад 10 трлн дол.), знову спрямовується на надування нових «бульок» на фондових і сировинних ринках, сумнозвісних з часів початку нинішньої кризи.

При цьому цілком природно, що будь-які ініціативи політиків щодо посилення регулювання на фінансових ринках зустрічають жорстку протидію з боку фінансового лобі. Керівники великих фінансових та бізнес-структур попереджають, що невиправдано жорсткі регуляторні заходи можуть зупинити незначне економічне зростання, яке намітилося в останні місяці.

Опоненти наголошують: реалізація плану Б.Обами, що передбачає досить жорстке регулювання світової фінансової системи, призведе лише до затягування кризи. «Сумно, якщо запропоновані Б.Обамою заходи щодо регулювання банківського сектору США базуватимуться на популізмі», – заявив керівник світової аудиторської компанії PricewaterhouseCoopers Д.Наллі, попередивши про можливі «непередбачувані наслідки» таких заходів.

Критиком ідеї Б.Обами виступив і президент британського банку Barclays Б.Даймонд, до того ж критиком особливо авторитетним, оскільки керований ним банк пережив кризу, покладаючись виключно на власні ресурси. Б.Даймонд зазначив, що не впевнений у тому, що скорочення розміру великих банків стане вирішенням проблеми. Він підкреслив, що перекладати провину на банки – несправедливо, оскільки «інтегровані великі банки лише стали відповіддю на вимоги ринку», а їх поділ і дроблення жодним чином не посилять безпеки світової фінансової системи, а лише негативно позначиться на світовій торгівлі.

Як підкреслює німецьке видання Frankfurter Allgemeine, банкіри побоюються, що політика скористається загальними настроями, щоб регламентувати фінансову галузь більше ніж це має сенс для економіки.

Особливу увагу експертної спільноти привернув прогноз відомого

економіста, що, зокрема, передбачив нинішню кризу, нобелівського лауреата Н.Рубіні.

Під час Всесвітнього економічного форуму, що пройшов у Давосі, він заявив, що єдина європейська валюта через два роки перестане існувати. На думку економіста, головна загроза для євро – фінансова ситуація в Іспанії і Греції, чії економіки страждають від дисбалансу державних фінансів, а вироблювані ними товари і послуги втрачають конкурентоспроможність. Діагноз Н.Рубіні: «Банкрутство Греції стало б для зони євро проблемою, банкрутство Іспанії – катастрофою».

За прогнозом нобелівського лауреата, рано чи пізно в зоні єдиної європейської валюти з'являться сильний центр і слабкі маргіналії.

В унісон з цією оцінкою прозвучав і висновок експерта банку UBS Г.Беррі. Він підкреслив, що Європейський валютний союз продовжує розколюватися на стабільне ядро у складі Німеччини, Франції і країн Бенілюксу, з одного боку, і групу нестабільних периферійних держав – з іншого.

Оскільки ці країни в зоні євро, то виправити економічну ситуацію за допомогою девальвації окремих валют неможливо. Порятунком євро як повноцінної світової резервної валюти могло б стати виключення з єврозони економічно слабких країн і повернення їх до національних валют. Це дало б змогу одночасно вирішити проблеми як у самих країнах – через девальвацію, так і в зоні євро. Проте на практиці цей шлях навряд чи реальний, у першу чергу, з політичних міркувань.

Глава Європейського центробанку Ж.-К. Тріше, коментуючи подібні дискусії, заявив з обуренням: будь-які розмови про вихід країн із зони євро – не більше ніж «абсурд».

Отже, швидше за все, серед заходів Європейського центробанку слід чекати додаткової емісії, поступового зниження курсу євро і мораторію на введення єровалюти в країнах Східної Європи, що стали членами ЄС.

Водночас практично всі учасники заходу сходяться на думці, що без реформ фінансових структур у світовому масштабі не обійтись. Отже, загалом Давос продемонстрував однастайність світових лідерів, як політичних, так і економічних, у розумінні необхідності регулювання фінансової системи, а от масштаби цього регулювання, не кажучи вже про конкретні заходи, справа палких, але поки що безплідних дискусій.

Власне, від полеміки в Давосі традиційно і не очікували якоїсь світової угоди про нагляд за банківською діяльністю. Утім, багато хто сподівається на те, що ця дискусія дасть поштовх до розробки нових єдиних правил існування фінансового ринку.

Партійна позиція

Ю. Якименко, мол. наук. співроб.

Украинские левые в президентской избирательной кампании:

итоги и перспективы

Характеризуя особенности участия единого кандидата от Блока левых и левоцентристских сил в президентских выборах, эксперты подчеркивали, что для П.Симоненко сам факт участия в избирательной кампании важнее ее конечных результатов. Одной из задач лидера КПУ, набравшего в ходе первого тура нынешней избирательной кампании около 4 % голосов, была демонстрация того, что он все еще находится в высшей лиге украинской политики.

Впрочем, насколько успешно была выполнена эта задача, представители левых сил и обозреватели оценивают по-разному. В отличие от других кандидатов, П.Симоненко редко появлялся на телевидении и в центральных СМИ. Информация о кандидате и представляемой им силе, попадавшая в эфир, носила преимущественно критический характер (например, широко распространялись предположения о скрытом сотрудничестве парламентской фракции КПУ с Блоком Юлии Тимошенко). Среди причин такого положения эксперты называют как дефицит средств, которыми располагали левые в ходе выборов, так и нежелание большинства изданий и телеканалов работать с их кандидатом. Поэтому, учитывая низкий уровень присутствия П.Симоненко в информационном пространстве, назвать его кампанию успешной можно только условно. В результате единый кандидат от левых сил оказался отрезан от избирателей, не имея возможности публично реагировать на многие резонансные события и выпады оппонентов в свой адрес, а также донести до общественности основные положения своей модернизированной в сторону левоцентризма программы. Учитывая, что серьезное обсуждение в обществе левой альтернативы его развития остается в зачаточном состоянии, не рассматриваясь в качестве реалистичной концепции и подвергаясь деформации в пропагандистских целях, можно констатировать, что задачу по заполнению информационного вакуума вокруг левых идей (если она действительно ставилась на повестку дня), кандидат от левых сил не выполнил.

Политтехнолог Т.Березовец в числе неудачных избирательных кампаний назвал кампанию лидера КПУ. «Он фактически соревновался не столько со своими оппонентами, сколько с внутренними оппортунистами, которые давно посягают на кресло первого секретаря Компартии», – сказал политтехнолог о кампании лидера коммунистов.

Сам П.Симоненко, изначально не рассматриваемый экспертами в качестве одного из лидеров предвыборной гонки, положительно оценил ход своей избирательной кампании, заявив, что левые «дали новый толчок для политической жизни Украины, объединившись в Блок левых и левоцентристских сил», показав таким образом, что политике, которая сейчас проводится в Украине, существует альтернатива.

Насколько верными окажутся эти оценки, покажет будущее, но мысль, что с созданием левого блока позиции левых партий в политической жизни страны несколько усилились, стоит трактовать в первую очередь с точки

зрения перспектив прохождения представителей блока в парламент на следующих выборах.

В качестве примера несбывшихся прогнозов, относительно участия П.Симоненко в президентских выборах, следует привести заявления представителя КПУ А.Голуба, вскоре после выдвижения П.Симоненко единым кандидатом заявившего, что появление единого кандидата от левых сил может поменять всю повестку президентских выборов и поломать стратегии, которые на сегодняшний день выстраивают БЮТ и Партия регионов. «Если мы хорошо, технологично сработаем, то вполне возможно, что наш кандидат попадет во второй тур на президентских выборах», – предположил А.Голуб.

В соответствии с более поздними прогнозами левых, в будущем Украину могут ожидать досрочные президентские выборы. Об этом заявлял, в частности, П.Симоненко, подчеркивая, что такой сценарий реален, если на выборах Президента «победят олигархи».

«Последствия выборов таковы, что отсрочены во времени последствия роста инфляции и социального напряжения. Это дает мне основания заявить, что через два года будут досрочные президентские выборы», – процитировала политика пресс-служба КПУ.

«Если на выборах-2010 в президентское кресло сядет представитель либеральных сил, то через два года Украину ожидают досрочные президентские выборы. Олигархи не смогут удержать ситуацию в стране, не смогут спасти Украину от кризиса. Нас ждут огромные социальные потрясения», – заявил П.Симоненко, подчеркнув, что «в случае такого сценария в 2012 г. к власти придут левые силы. Это неизбежно. Так как будет полный экономический и социальный коллапс, в результате сохранения той грабительской политики, которую сейчас проводят представители крупного капитала».

Несмотря на декларируемую позицию П.Симоненко по отношению к основным участникам избирательной кампании, обозреватели отмечают, что возглавляемая им сила в последнее время часто выступала ситуативным союзником БЮТ. В то же время, накануне второго тура выборов, появилась информация о том, что КПУ ведет переговоры о поддержке во втором туре выборов В.Януковича. Напомним, что с прогнозами о поддержке левыми лидера ПР во втором туре выступили ранее многие политики и эксперты. В частности, политолог В.Фесенко заявлял, что избиратели коммунистов будут голосовать «за Януковича, против Тимошенко». Директор политико-правовых программ Центра Разумкова Ю.Якименко также высказывал мнение, что «голоса, отданные за П.Симоненко, являются потенциальными голосами В.Януковича». Позже пленум ЦК КПУ принял официальное решение о поддержке кандидатуры В.Януковича во втором туре президентской кампании, что, по мнению обозревателей, в общем соответствовало ожиданиям поддерживающих КПУ избирателей.

О своих планах на поствыборный период П.Симоненко заявил еще до начала президентской избирательной кампании: «Мы уже готовы к началу

организации работы относительно участия в выборах в местные органы самоуправления. Мы готовы к серьезной работе в составе Верховной Рады. Мы сегодня и в дальнейшем будем продолжать объединять Блок левых и левоцентристских сил и усиливать наше влияние, влияние левых идей, на все то, что будет происходить в государстве».

Напомним, представители Блока левых сил изначально концентрировали внимание на долгосрочности нового объединения. Так, представитель КПУ А.Голуб подчеркивал, что блок создан «не только под президентские выборы, но и под выборы в местные советы, которые должны состояться в марте следующего года, и на досрочные либо очередные парламентские выборы». Комментируя формат участия блока в выборах, А.Голуб отмечал: «Что касается ситуации с совместными выборами, то фактически поставлена задача сформировать единый список представителей этих партий во все местные советы, согласовать кандидатуры на мэры городов, там, где они избираются, и единой силой пойти на выборы. В принципе, мы уверены, что в этой ситуации мы можем взять до 50 % голосов на Юге и Востоке Украины и порядка 30 % голосов в Центральной Украине. Ну и должны быть представлены, безусловно, на Западной Украине в местных советах, чтобы иметь возможность влиять на политическую ситуацию в том или ином географическом регионе страны».

«Что касается выборов в парламент, мы уверены, что на сегодняшний день большое количество людей поддерживают именно объединение левых, поддерживают в Украине левые ценности... Мы прекрасно понимаем те трудности, с которыми столкнутся левые партии и левое движение, поэтому я думаю, что на очередных парламентских выборах такой блок сможет претендовать на 25 % голосов, а на внеочередных, думаю, что будет скромнее этот результат, но это будет только первый шаг. Я думаю, что порядка 10–12 % этот блок может получить на внеочередных выборах», – резюмировал А.Голуб. «Левые получают такое количество голосов в Раде, которое позволит влиять на формирование правительства», – цитирует политика пресс-служба КПУ.

Об особенностях формирования избирательных списков блока политик сообщил: «Мы пришли к соглашению, что при формировании избирательных списков 50 % мест получает КПУ, 50 % делят между собой все члены блока. Такое распределение, с одной стороны, отражает реальный потенциал Компартии, с другой – учитывает интересы абсолютно всех членов левого блока. В каждой “десятке” списка половина мест отходит КПУ, половина – участникам объединения».

Лидер партии «Союз левых сил» В.Волга, характеризуя перспективы объединения левых, заявил: «Задача-минимум “левого блока” – вывести нашего кандидата во второй тур президентских выборов. Что же касается итогов парламентской кампании, я уверен, у нас есть все шансы прийти к власти». При этом политик подчеркивал, что «все возможности президентской кампании будут использованы нами для пропаганды новой левой идеи и нашего блока. А на результат в полной мере мы рассчитываем

по итогам парламентской кампании, где объединенные левые вполне способны взять 30 и более процентов голосов. И это не пустой оптимизм: около 70 % граждан Украины желает социальных преобразований в стране и более 60 % живет за чертой бедности».

Впрочем, сегодня можно констатировать, что объединение левых в блок и выдвижение единого кандидата пока не принесло им ощутимых результатов. Блок левых сил создавался с перспективой участия в президентских и возможных досрочных парламентских выборах. В итоге произошло объединение КПУ с более слабыми политическими игроками, которые не принесли ожидаемых электоральных дивидендов. Эксперты неоднократно подвергали критике особенности действий левых в ходе объединительных процессов. Так, политолог Корнилов указывал, что если блок создается с прицелом на досрочные парламентские выборы, которые возможны после президентских, то это однозначно фальстарт. При этом под президентские выборы создавать подобные объединения невыгодно и нецелесообразно, а П.Симоненко как кандидату в Президенты этот блок не добавит голосов. Эксперт заявлял, что это объединение похоже на политический бизнес-проект с очень туманными перспективами, подчеркивая, что рейтинга и дополнительных политических очков этот PR-ход не добавит ни одной из партий объединения.

Кстати, некоторые СМИ недавно сообщили, что Компартия Украины может разорвать договор о создании Блока левых и левоцентристских сил. Такое решение якобы может быть принято в случае, если окажется, что лидер КПУ П.Симоненко получил «недостаточное» количество голосов на президентских выборах. Формальным основанием для выхода из объединения может стать обвинение коллег по блоку в бездеятельности.

В об'єктиві – регіон

О. Ворошилов, канд. іст. наук,
старш. наук. співроб.

Регіональний аспект президентських виборів-2010:

Закарпаття

Головним сюрпризом президентських виборів у Закарпатській області стала перемога В.Януковича в першому турі, який набрав 29,7 % голосів виборців, що прийшли на виборчі дільниці. Ю.Тимошенко тоді набрала 26,23 %.

У другому турі виборів Президента України ситуація в регіоні дещо змінилася: перемогу в регіоні здобула діючий Прем'єр-міністр України, набравши 51,66 % голосів виборців. Лідер опозиції В.Янукович набрав 41,55 %. Проти обох кандидатів у регіоні проголосувало 4,46 % виборців.

Активність виборців на Закарпатті виявилася найнижчою в Україні:

56,74 % – у першому турі і 56,37 % – у другому.

З цього приводу соціолог, доцент Ужгородського національного університету, директор Карпатського центру політінгових досліджень Ф.Шандор відзначив, що після Різдва багато закарпатців виїхали за кордон на заробітки. «Оця цифра – понад 56 % – це реальна кількість виборців, які залишилися на Закарпатті», – вважає експерт.

Соціолог зауважив, що найбільше заробітчани у Берегівському, Мукачівському й Ужгородському районах виїхали на заробітки в західноєвропейські країни, а жителі Тячівського, Хустського і Рахівського подалися в Росію. «У розрізі Закарпатської області найменша явка зафіксована саме в цих районах», – додав Ф.Шандор.

Він також вважає, що в Закарпатській області не змогли проголосувати неписьменні роми, а також угорці та румуни, які не володіють українською. За словами експерта, у першу чергу йдеться про представників ромського населення, яких, як стверджують лідери ромських національно-культурних товариств, близько 50 тис. Проблеми з прочитанням бюлетенів виникали і в угорців та румунів. На деяких виборчих дільницях кількість таких осіб становить до 70 %, відзначив Ф. Шандор.

Крім того, відзначається, що на Закарпатті багато послідовників нових релігійних течій, яким віра забороняє брати участь у суспільному житті, а отже, у виборах. Від загального числа виборців таких громадян у регіоні налічується близько 7 %, в основному у Тячівському, Іршавському і Берегівському районах області.

За словами, С.Бабілі, регіонального координатора Громадянської мережі «Опора» в області, спостерігачі від якої здійснювали моніторинг виборчого процесу на 23 дільницях, вибори пройшли з нечисленними і несистемними порушеннями, а офіційний результат відповідає дійсності.

Серед виявлених порушень – нестача виборчих скриньок або їх невикористання на частині дільниць, недоступність приміщень для голосування для певної категорії виборців (деякі дільниці були розміщені наприклад, на третьому поверсі), у селах Нанково і Шаян члени ДВК видавали бюлетені без документів, що посвідчують особу (члени комісії мотивували це тим, що особисто знають виборців).

Демократичність виборчого процесу підтвердили і міжнародні спостерігачі (в області працювали офіційні представники ОБСЄ та місії європейської мережі організації зі спостереження за виборами), і керівники обласних штабів – О.Кеменяш, голова обласного штабу Ю.Тимошенко, та О.Ледида, керівник обласного штабу В.Януковича.

Оглядачі відзначають, що результат першого туру виборів на Закарпатті – перемога В.Януковича – виявився несподіваним для багатьох закарпатців. Адже за останні п'ять років найзахідніша область України голосувала за «помаранчевих», які в більшості країн асоціюються насамперед з європейським вектором, і на минулих виборах до ВР тут переміг блок В.Ющенка. А нинішня передвиборна кампанія В.Януковича в краї нічим особливим примітна не була (хоча Партія регіонів має свою обласну газету,

на відміну від БЮТ).

Хоча мінімальна перевага В.Януковича над Ю.Тимошенко у 3,3 % голосів (18 тис. голосів) після першого туру була суто символічною. Пояснювалася вона, перш за все, тим, що на тлі зростання цін та розчарування чимало закарпатців або не пішли на вибори (трохи більше 57 % – рекордно низька явка), або утрималися від підтримки діючої влади. Особливо це було помітно в традиційних «заробітчанських» районах – Хустському та Тячівському, де В.Янукович відчутно переміг.

Крім того, на Закарпатті В. Януковича підтримали родини заробітчани, які працюють у Росії, закликали віддати за нього голоси і священники у церквах Московського патріархату.

Але й за таких умов В.Янукович не обійшов би Ю.Тимошенко, якби не позиція угорської громади краю, що нараховує 150 тис. осіб і вирізняється дисциплінованим голосуванням. Як вважає оглядач «України молоді», саме «угорська акція» виявилася «золотою». Якщо на всіх попередніх виборах угорці роздвоювалися, голосуючи і за «помаранчевих», і за «синіх», то цього разу два конкуруючі угорські політичні угруповання діяли злагодженіше: одні відверто підтримали В.Януковича, інші – утрималися від підтримки «помаранчевих».

Тому в тих округах, де угорське населення становить значну частину (Берегівський, Виноградівський райони, міста Берегово і Чоп) В.Янукович переконливо обійшов Ю.Тимошенко. Особливо вражаюча підтримка лідера ПР на Берегівщині, де 75 % населення становлять угорці: тут В.Янукович набрав найбільшу кількість голосів на Закарпатті – майже 54 % – і в чотири рази випередив Ю.Тимошенко.

Що ж стосується вподобань нацменшин загалом, то, на переконання Ф.Шандора, угорці, румуни, роми, які живуть компактно в сільській місцевості, а не розпилено, переважно віддали свої голоси за В.Януковича. Справа у тому, що їхні лідери вважають, що завдяки домовленостям з Партією регіонів: а) їх візьмуть у прохідні списки ПР – наприклад, І. Гайдош; б) вони залишаться при райадміністраціях – Тячівщина, Берегівщина; в) вони очолять або будуть у списках від ПР по своїх регіонах – Рахівщина, Тячівщина, Берегівщина, Ужгородщина, Виноградівщина, Мукачівщина. Зіграла свою роль і обіцянка «регіоналів» домогтися спрощення візового режиму. Більшість представників нацменшин у містах (які мають доступ до загальнодержавних інтернет- та медіаресурсів) проголосувало за Ю.Тимошенко, оскільки саме з нею пов'язаний не проросійський, а проєвропейський напрям.

Загалом же «синє» забарвлення Закарпаття після першого туру політологи вважають закономірним. «По-перше, це мультикультурний регіон, де багато нацменшин. І він дуже різномірний, з точки зору політичних уподобань, – зазначає політолог В.Фесенко. – Ми ж знаємо, що там іде боротьба між різними фігурами регіонального масштабу – достатньо згадати Балогу, Ратушняка, вихідців із цього регіону, які працюють у команді Януковича, – Шуфрича, наприклад. Проте перевага Януковича в цьому регіоні – відносна.

Вона виникла лише тому, що був розкол «постпомаранчевого» електорату між багатьма кандидатами та низька явка.

Принагідно можна відзначити, що збільшення майже на 10 % рейтингу В.Януковича на Закарпатті (в 2006 р. ПР отримала 18,7 %, а в 2007 р. – 19,8 %) деякі експерти пов'язують з тим, що экс-глава СП В.Балога вирішив «підіграти» ПР.

Прихильники цієї точки зору зазначають, що союз з В.Балогою значно підвищує шанси В.Януковича на Закарпатті. З одного боку, популярність В.Балоги в регіоні зовсім не знизилася після його відставки з посади глави Секретаріату Президента. З іншого – обертів набрала в краї і політична сила, яку очолює В.Балога. Слід урахувати і той інформаційний потенціал, яким він володіє: регіональний телевізійний канал і кілька друкованих ЗМІ. Фактично всі голови райдержадміністрацій призначені на посади за квотою «Нашої України» не без особистої участі В.Балоги – як вони поводитися в новій політичній ситуації, неважко здогадатися.

Зокрема, український політолог, директор українського Центру досліджень проблем громадянського суспільства В.Кулик вважає, що «перемога голови Партії регіонів Віктора Януковича на Закарпатті у першому турі президентських виборів – це результат домовленостей Януковича і колишнього глави Секретаріату Віктора Ющенка Віктора Балоги».

Хоча з цим погоджуються далеко не всі.

«Усі зусилля, витрачені Балогою на Закарпатті під час першого туру президентських виборів, виявилися марними і зрештою обернулися проти нього самого», – заявив лідер закарпатського представництва «Народної самооборони», народний депутат України Г.Москаль. «З початку січня залишки свого адмінресурсу Балого спрямував на те, щоб зменшити в області явку виборців. Працівникам бюджетної сфери погрожували звільненням, вимагаючи не йти на виборчі дільниці. Таким чином власник «ЄЦу», що не зумів домовитися ні з ким із фаворитів виборчих перегонів, хотів довести, що в області без нього ніхто нічого не здатен зробити, і запропонувати свої послуги Януковичу в другому турі в обмін на контроль над Закарпаттям», – пояснив Г. Москаль. Той, хто хоч трохи знайомий з методами роботи, добре розуміє, що кращої антиреклами для Януковича, ніж факт його підтримки Балогою і «ЄЦем», і по всій Україні, і особливо на Закарпатті годі й шукати», – підкреслив парламентський представник «Народної самооборони».

У свою чергу оглядач «Дзеркала тижня» відзначив, що цього разу схема В.Балоги не спрацювала. «Регіони» «самостійно здивували своїм результатом і показали, що можуть обійтися в другому турі і без Балоги».

Деякі ЗМІ поінформували, що 26 січня відбулася коротка зустріч В.Балоги з лідером Партії регіонів, під час якої колишній глава Секретаріату Президента пообіцяв додати 1,5–2 млн голосів виборців до перемоги В.Януковича в другому турі.

У цьому відношенні показово, що можливість співпраці з В.Балогою різко негативно сприйняла абсолютна більшість депутатів ПР. Крім того, коли з центрального штабу ПР попросили місцеві осередки проаналізувати можливі

вигоди від союзництва з «ЄЦом», ті виступили різко проти такої співпраці, пояснивши, що агітація одіозного «ЄЦу» на Західній Україні зіграє швидше проти В.Януковича.

Більше того, один з представників «Партії регіонів» на Закарпатті, народний депутат С.Мошак прямо заявив, що провокації, які робила контрольована В.Балогою обласна влада (мається на увазі примушування працівників бюджетної сфери не йти на вибори), знищили будь-які спільні інтереси між «Регіонами» та «Єдиним центром», тому про жодну співпрацю надалі не може бути й мови.

Тимчасово об'єднатися з В.Балогою погодився лише керівник закарпатського штабу ПР О. Ледида, який свого часу був його підлеглим.

Оглядачі відзначають, що основною особливістю виборців Закарпатської області є їхня абсолютна байдужість до програм кандидатів у президенти. Головною складовою їхнього вибору завжди були особистість претендента, його харизма, матеріальний і фінансовий потенціал. В умовах безробіття закарпатці на виборах часто пропонують себе кандидатами, а не навпаки, адже вдало прислужившись тій чи іншій політичній силі, можна істотно поліпшити сімейний бюджет.

Ще одна особливість закарпатців, про що вже йшлося вище – їхня виборча пасивність. За великим рахунком, з огляду на ментальні особливості закарпатців, на успіх у перегонах могли розраховувати тільки ті кандидати, штаби яких потужно фінансуються. У певному сенсі вибори-2010 на Закарпатті стали битвою гаманців, вважає оглядач «Українського тижня».

У свою чергу оглядач «Дзеркала тижня» відзначає, що Закарпаття вкотре довело, що не є Галичиною, що воно – специфічний регіон: «Сторонню людину зазначена специфіка не може не дивувати. І справді – в якій іншій області України таке можливо, щоб результати у двох сусідніх районах різнилися майже дзеркально! Так, на Рахівщині, яка межує з Галичиною, перше місце посіла Тимошенко, друге – Янукович, а на сусідній Тячівщині, де значна частка заробітчан, а також румунського населення, все навпаки – перший Янукович, друга Тимошенко».

Більшість експертів поділяють думку про те, що невтішний результат Ю.Тимошенко в першому турі необхідно шукати в роботі її штабу, загальному розчаруванні помаранчевими ідеями, яке на Закарпатті виявилось глибшим, ніж у тій-таки Галичині, а також у найнижчій в Україні явці виборців.

Спробу ж Ю.Тимошенко нейтралізувати конкурента шляхом фактичного призначення своїм технічним кандидатом ужгородського міського голови С.Ратушняка, який прагнув після президентських виборів обійняти крісло закарпатського губернатора, місцеві політологи вважають не зовсім вдалою. Утім, певну групу підтримки С.Ратушняк усе-таки мав – це чимало громадян ромської (циганської) національності, які за вказівкою своїх баронів, наближених до мера Ужгорода, завжди голосують за С.Ратушняка (за результатами голосування по області він посів сьоме місце).

Проте наголошувалося на тому, що у БЮТ напередодні другого туру були

кращі стартові можливості за рахунок резервів (голоси, віддані в першому турі за «демократичних кандидатів»). Свій можливий ресурс у краї прихильники «синіх» практично вичерпали. Ті ж 29 % голосів В.Янукович набрав в області навіть у третьому турі минулих президентських виборів. Натомість «помаранчеві» голоси цього разу розпорошилися і значною мірою припали третій силі – А.Яценюку та С.Тігіпку (20 %). На відміну від «східняків», закарпатські симпатки цих кандидатів – здебільшого молоді або освічені – у другому турі в більшості віддали свої голоси за Ю.Тимошенко, яка асоціюється більше з європейським вибором, ніж В.Янукович. Що вже казати про ті 50 тис., які голосували за В.Ющенка, А.Гриценка чи О.Тягнибока.

Загалом же, як для Ю.Тимошенко, так і для В.Януковича у період між двома турами стратегічним завданням було схилити на свій бік виборців інших кандидатів – тобто виборців, які проголосували за інших кандидатів у першому турі. З цим завданням врешті-решт краще впоралася чинний Прем'єр.

Також голосування під час нинішніх президентських виборів продемонструвало цікавий нюанс. Виявилось, що В.Янукович уже не є персоною нон-грата на Західній Україні. Свідченням змін електоральних настроїв на Заході України стала перемога лідера ПР на Закарпатті у першому турі президентських виборів та продемонстровані ним у тому ж таки першому турі 10-відсоткові результати в Тернопільській та Волинській областях. Динаміка зростання популярності В.Януковича свідчить, що він поступово перестає бути «опудалом» для західноукраїнського електорату.

Актуальна прес-конференція

С. Горова, влас. кор.

Херсонські спостерігачі про перевибори та перерахунок голосів...

«Вибори-2010: чи потрібен перерахунок голосів?» – так була анонсована прес-конференція спостерігача ДВК № 28 ОВК № 184 (Херсонська область) Д. Лошкарьова, спостерігача ДВК № 4 (Херсонська область) К. Гандзюк, спостерігача ОВК № 184 (Херсонська область) Д. Ільченка та спостерігача ОВК № 185 (Херсонська область) Н. Берізки.

Спостерігачі з Херсонської області заявили про наявність численних порушень у регіоні, що відбулися під час голосування у другому турі президентських виборів, та висловилися на підтримку проведення перерахунку голосів.

Роз'яснюючи свою позицію стосовно необхідності такого перерахунку,

Д. Лошкар'юв, зокрема, зазначив, що на деякі дільниці ОВК було завезено на 4–8 % більше бюлетенів, ніж включено виборців у списки. «Це робилося для використання цих бюлетенів у фальшуванні виборів. Іншого пояснення я не знаходжу», – підкреслив він.

Крім цього, Д. Лошкар'юв повідомив журналістів про те, що відбувалося масове підвезення виборців, у тому числі транспортними засобами з символікою Партії регіонів. «Під час таких підвозів у транспортних засобах велась агітація проти одного з кандидатів», – підкреслив спостерігач.

За його словами, масово в день голосування відбувалося включення в списки осіб без рішення суду та будь-яких рішень узагалі.

«Під час підрахунку на самих дільницях була поширена практика, коли задля полегшення процесу підрахунку бюлетені складали стопками по 50 штук. Потім рахували вже ці стопки. І під час такого підрахунку можливо те, що декілька таких стопок опиняться у іншого кандидата, а не в того, за кого голосували», – говорив Д. Лошкар'юв.

Після голосування був украй неналежним контроль за зберіганням виборчої документації.

У свою чергу К. Гандзюк вказала на те, що на дільницях відбувалася масова купівля голосів. Ціна голосу коливалася від 100 грн до 400 грн. Крім того, за її словами, у Херсоні біля дільниці людям видавалися талони на 25 кг муки з обіцянкою, що, коли кандидат, за якого необхідно проголосувати, отримає перемогу, за талонами можна буде отримати борошно.

Н. Берізка повідомила, що вона працювала на ОВК членом комісії і «в день голосування приходили люди і питали: ми проголосували, а де тут платять?»

«З такими речами варто боротися. І, на жаль, перерахунок нас від цього не спасе, нас врятує тільки переголосування», – говорила спостерігач.

Д. Ільченко на прес-конференції також відзначив, що в комісіях відбувалось повне нехтування нормами законодавства та принципами права щодо неупередженості розгляду скарг. Тобто комісії, замість того, щоб розглядати скарги по суті, вигадують способи, як їх не розглядати. «Акти про те, що комісія не обліковує номерні пломби, акти щодо незаконного відкриття боксів, акти стосовно того, що комісія працювала, не затверджуючи порядок денний, приймала рішення без голосування, ми не змогли подати, оскільки посадові особи комісії відмовлялися їх приймати», – говорив спостерігач.

За його словами, якби все ж таки був проведений перерахунок голосів на тих дільницях, де виявлено більше всього порушень, то, зокрема, він би виявив 50–60 голосів різниці між тим, що підраховано, і реальною цифрою.

Відповідаючи на запитання журналістів стосовно міжнародних спостерігачів, К. Гандзюк зазначила, що «вони спостерігали за самою процедурою виборів і не були обізнані в нюансах: коли можна включати до списків, коли – ні. Відповідно, міжнародні спостерігачі не могли за цим прослідкувати. Вони спостерігали за самою процедурою, яка здебільшого зовні була абсолютно прозорою. А отже, міжнародні спостерігачі не мали можливості помітити ті речі, які дійсно вплинули на голосування».

Таким чином, незважаючи на визнання демократичності і прозорості президентських виборів в Україні міжнародною спільнотою, названі рядом вітчизняних спостерігачів порушення дають підстави для висновків щодо необхідності подальшого вдосконалення процесу організації та проведення виборів, особливо зважаючи на наближення виборів до місцевих органів влади.

(Інформація СІАЗ)

Коментарі спеціалістів на звернення громадян *

Нормативно-правове регулювання житлово-комунальними послугами

Які витрати несуть мешканці багатоквартирного будинку за користування ліфтом?

Питання норм користування житлом та плати за нього врегульовано Постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1996 р. № 879 «Про встановлення норм користування житлово-комунальними послугами громадянами, які мають пільги щодо їх оплати».

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2005 р. № 560 «Порядок формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій» під час формування тарифу на послуги повинна забезпечуватися прозорість усіх його складових з визначенням вартості кожної з них з розрахунку на 1 кв. м загальної площі квартири.

Також повідомляємо, що згідно зі ст. 360 Цивільного кодексу України визначено, що співвласник відповідно до своєї частки в праві спільної часткової власності зобов'язаний брати участь у витратах на управління, утримання та збереження спільного майна, у сплаті податків, зборів (обов'язкових платежів), а також нести відповідальність перед третіми особами за зобов'язаннями, пов'язаними зі спільним майном.

Відповідно до Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду» та Правил користування приміщеннями житлових будинків і прибудинковими територіями, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 08.10.1992 р. № 572, власники приватизованого житла в багатоквартирних будинках є співвласниками всіх допоміжних приміщень будинку та його технічного обладнання і мають сплачувати свою частку витрат у загальних витратах на утримання будинку (житла) та прибудинкової території.

Утримання житла – це комплекс робіт, спрямованих на створення необхідних умов для проживання людей і забезпечення збереження житлових будівель та технічного обладнання.

Таким чином, мешканці платять не за користування ліфтом, а за утримання

та обслуговування одного з елементів загального майна багатоквартирного будинку.

Тобто ліфт – це частина будинку, така ж сама, як сходові клітини, сміттепровід, горище, підвал, і мешканці платять за те, що ліфт працює. Таким чином, мешканці несуть витрати в загальних витратах, пов'язаних з утриманням будинку та прибудинкової території відповідно до своєї частки в майні будинку.

**Міністерство з питань
житлово-комунального господарства України**

* * *

Чи здійснюється перерахунок розміру плати за житлово-комунальні послуги в разі їх ненадання або надання в неповному обсязі?

Відповідно до ст. 19 та 20 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» взаємовідносини між виконавцем послуг та споживачем регулюються виключно на договірних засадах. Споживач зобов'язаний укласти договір на надання житлово-комунальних послуг, підготовлений виконавцем на основі типового договору. Договором регулюються права та обов'язки споживача і виконавця послуг.

Порядок надання житлово-комунальних послуг, їх якісні та кількісні показники мають відповідати умовам договору та вимогам ст. 16 зазначеного Закону.

Ст. 22 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачено, що виробник послуг зобов'язаний проводити в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, відповідні перерахунки розміру плати за житлово-комунальні послуги в разі їх ненадання або надання не в повному обсязі, зниження їх якості.

При цьому в разі порушення виконавцем умов договору споживач має право викликати його представника для складення та підписання акта-претензії споживача, в якому зазначаються строки, види, показники порушень тощо.

Представник виконавця повинен з'явитися на виклик споживача не пізніше строку, визначеного договором. Акт-претензія складається споживачем та представником виконавця і скріплюється їхніми підписами. У разі неприбуття представника виконавця в погоджений умовами договору строк або необґрунтованої відмови від підписання акта-претензії він вважається дійсним, якщо його підписали не менш як два споживачі.

Акт-претензія споживача подається виконавцю, який протягом трьох робочих днів вирішує питання про перерахунок платежів або видає споживачеві обґрунтовану письмову відмову в задоволенні його претензій.

Спори щодо задоволення претензій споживачів вирішуються шляхом задоволення пред'явленої претензії або в суді (ст. 18 зазначеного Закону).

Таким чином, на сьогодні Постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2005 р. № 630 «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення» регулюється питання щодо зменшення розміру плати в разі надання послуг не в повному обсязі, відхилення їх кількісних або якісних показників від затверджених нормативів (норм) споживання.

Споживач має право (п. 29 Правил) на зменшення розміру плати за надані послуги у разі надання їх не в повному обсязі, відхилення їх кількісних та/або якісних показників від затверджених нормативів споживання.

Отже, мешканці житлових приміщень (споживачі послуги з централізованого опалення) повинні сплачувати за отримані на підставі договору послуги за встановленим тарифом (або з урахуванням перерахунку плати, якщо це буде необхідним) за умови дотримання відповідних параметрів температури повітря в їх житлових приміщеннях (додаток 2 до Правил).

Відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації» акти та рішення органів і посадових осіб місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій можуть бути оскаржені або визнані незаконними в судовому порядку.

**Міністерство з питань
житлово-комунального господарства України**

* * *

У яких випадках укладаються договори на послуги з водопостачання та водовідведення між виробником цих послуг та об'єднанням співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) чи житлово-будівельним кооперативом (ЖБК)?

Порядок користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення населених пунктів України визначається «Правилами користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України» (далі – Правила), затвердженими наказом Мінжитлокомунгоспу України від 27.06.2008 р. № 190.

Ці Правила є обов'язковими для всіх юридичних осіб, незалежно від форм власності й підпорядкування, та фізичних осіб-підприємців, що мають у власності, господарському віданні або оперативному управлінні об'єкти, системи водопостачання та водовідведення, які безпосередньо приєднані до систем централізованого комунального водопостачання та водовідведення і з якими виробником укладено договір на отримання питної води, скидання стічних вод.

П. 3.1. Правил передбачено, що розрахунки за спожиту питну воду та скид стічних вод здійснюються на основі показників засобів обліку.

П. 1.5. Правил передбачено, що водопровідні вводи державного житлового

фонду, житлово-будівельних кооперативів (ЖБК), а також об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), усі магістральні й розподільчі внутрішньоквартальні мережі централізованого водопостачання, а також вуличні водорозбірні колонки, призначені для колективного водокористування, окремо розташовані підвищувальні насосні станції холодного водопостачання, артезіанські свердловини передаються за згодою власника згідно з відповідними рішеннями органів місцевого самоврядування на баланс виробника для подальшої експлуатації.

За стан водопровідних мереж, які проходять у технічних підвалах і до яких приєднані внутрішньобудинкові мережі, є відповідальними підприємства та організації, в яких вони перебувають на балансі (п. 1.6 Правил).

Згідно з п. 2.1. Правил, договірні відносини щодо користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення здійснюються виключно на договірних засадах відповідно до Законів України «Про питну воду та питне водопостачання» та «Про житлово-комунальні послуги». Умови договору між виробником та споживачем послуг з централізованого водопостачання та водовідведення визначаються відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги» (п. 2.2 Правил).

Відповідно до ч. 1 ст. 19 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» послуги з питного водопостачання надаються споживачам підприємством питного водопостачання на підставі договору з:

- підприємствами, установами, організаціями, що безпосередньо користуються централізованим питним водопостачанням;
- підприємствами, установами або організаціями, у повному господарському віданні або оперативному управлінні яких перебуває житловий фонд і до обов'язків яких належить надання споживачам послуг з питного водопостачання та водовідведення;
- об'єднаннями співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельними кооперативами та іншими об'єднаннями власників житла, яким передано право управління багатоквартирними будинками та забезпечення надання послуг з водопостачання та водовідведення на підставі укладених ними договорів;
- власниками будинків, що перебувають у приватній власності.

У ч. 2 цієї статті зазначено, що договір про надання послуг з питного водопостачання укладається безпосередньо між підприємством питного водопостачання або уповноваженою ним юридичною чи фізичною особою-споживачем, визначеним у ч. 1 цієї статті.

Відповідно до ст. 19 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» учасниками відносин у сфері житлово-комунальних послуг є: власник, споживач, виконавець, виробник. Виробник послуг може бути їх виконавцем.

Особливими учасниками відносин у сфері житлово-комунальних послуг є балансоутримувач та управитель, які залежно від цивільно-правових угод можуть бути споживачем, виконавцем або виробником.

Ст. 29 цього Закону визначено, що договір на надання житлово-

комунальних послуг у багатоквартирному будинку укладається між власником квартири, орендарем чи квартиронаймачем та балансоутримувачем або уповноваженою ним особою.

Якщо балансоутримувач не є виконавцем, він укладає договори на надання житлово-комунальних послуг з іншим виконавцем.

Враховуючи викладене та те, що Закон України «Про житлово-комунальні послуги» визначає основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг між їх виробниками, виконавцями і споживачами, а також їхні права та обов'язки, тобто є основним у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг, зазначаємо, що укладення договорів на послуги з водопостачання та водовідведення між виробником цих послуг та ОСББ чи ЖБК (як споживачами) можливе лише у випадку, якщо вони самостійно здійснюють функції балансоутримувача будинку чи управителя. У іншому випадку договори на послуги з водопостачання та водовідведення виробником цих послуг укладаються з підприємствами, установами або організаціями, які, відповідно до укладеного з ОСББ чи ЖБК договором, є балансоутримувачем будинку чи управителем.

**Міністерство з питань
житлово-комунального господарства України**

**Система пільг, передбачених українським законодавством.
Статус і соціальний захист громадян,
які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи**

Як урегульовано порядок надання пільг з оплати житлово-комунальних послуг дітям війни, зокрема опалення житла?

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про соціальний захист дітей війни» дітям війни надається 25-відсоткова знижка плати за користування комунальними послугами в межах середніх норм споживання.

Згідно із Законом України «Про житлово-комунальні послуги» до комунальних послуг належать централізоване постачання холодної та гарячої води, водовідведення, газо- та електропостачання, централізоване опалення, вивезення побутових відходів.

Послуги з утримання будинку та прибудинкової території (квартплата) не належать до комунальних послуг.

Таким чином, пільги з оплати послуг з утримання будинку та прибудинкової території для дітей війни Законом України «Про соціальний захист дітей війни» не передбачено.

Пільги з оплати комунальних послуг дітям війни надаються в межах норм, встановлених Постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 1996 р. № 879 «Про встановлення норм користування житлово-комунальними

послугами громадянами, які мають пільги щодо їх оплати».

У разі проживання на одній житловій площі двох дітей війни, їм надається 25-відсоткова знижка плати в межах встановлених норм на двох осіб. Тобто, відповідно до зазначеної Постанови, 25-відсоткова знижка на оплату опалення житла надається на 21 кв. м на одну дитину війни, на двох дітей війни – на 52,5 кв. м, (21+21+ на сім'ю 10,5), але не більше загального розміру опалювальної площі.

Якщо нарахована плата за житлово-комунальні послуги з урахуванням пільг виявляється більшою за встановлену державою частку (не більше 20 % і 15 % доходів громадян у межах встановлених нормативів користування та нормативів споживання житлово-комунальних послуг), мешканці можуть одержати субсидію, яка покриє цю різницю.

Ураховуючи вищенаведене, пропонуємо звертатися до органів місцевого самоврядування для забезпечення надання житлово-комунальних послуг належної якості.

***Міністерство з питань
житлово-комунального господарства України***

Правове регулювання у сфері надання ритуальних послуг

Який порядок поховання померлого?

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про поховання та похоронну справу» (далі – Закон), органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи в межах своєї компетенції, зокрема, здійснюють контроль за дотриманням законодавства стосовно захисту прав споживачів у частині надання суб'єктами господарювання ритуальних послуг та реалізацією ними предметів ритуальної належності; здійснюють інші повноваження, передбачені цим та іншими законами.

Відповідно до ст. 11, 12 Закону, поховання померлого покладається на виконавця волевиявлення померлого. Якщо у волевиявленні померлого немає вказівки на виконання волевиявлення чи в разі відмови виконавця від виконання волевиявлення померлого, поховання померлого здійснюється чоловіком (дружиною), батьками (усиновителями), дітьми, сестрою, братом, дідом або бабою, онуком (правнуком), іншою особою, яка зобов'язалася поховати померлого. Підставою для укладання договору про поховання є надання виконавцем волевиявлення померлого або особи, яка зобов'язалася поховати померлого, свідоцтва про смерть.

Згідно зі ст. 1 Закону, могила – місце на кладовищі, у крематорії, колумбарії або в іншій будівлі чи споруді, призначеній для організації поховання померлих, де похована труна з тілом померлого чи урна з прахом, намогильні споруди – пам'ятні споруди, що встановлюються на могилах та увічнюють пам'ять про померлих; користувач місця поховання (місця

родинного поховання) – особа, яка здійснила перше поховання на відведеному місці поховання (родинного поховання) та/або має відповідне свідоцтво про смерть похованого і свідоцтво про поховання, передбачене ст. 25 цього Закону.

Відповідно до ст. 25, за зверненням виконавця волевиявлення померлого або особи, яка взяла на себе зобов'язання поховати померлого, на території кладовища безоплатно виділяється місце для поховання померлого відповідно до затвердженої проектної документації.

Резервування місця поховання для майбутнього захоронення Законом України не передбачено.

Ст. 6 Закону України визначає право громадян на поховання їхнього тіла та волевиявлення про належне ставлення до тіла після смерті.

Усі громадяни мають право на поховання їхнього тіла та волевиявлення про належне ставлення до тіла після смерті.

Волевиявлення про належне ставлення до тіла після смерті може бути, зокрема, виражене в:

- побажанні бути похованим у певному місці, за певними звичаями, поруч з певними раніше померлими чи бути підданим кремації;
- дорученні виконати своє волевиявлення певній особі;
- іншому дорученні, що не суперечить законодавству.

За бажанням одного з родичів, визначених у ч. 5 ст. 6 цього Закону, для поховання двох чи більше померлих безоплатно виділяється місце для родинного поховання.

Після здійснення поховання померлого виконавцю волевиявлення померлого або особі, яка взяла на себе зобов'язання поховати померлого, як користувачу місця поховання (користувачу місця родинного поховання) спеціалізованим комунальним підприємством (а в разі його відсутності – виконавчим органом сільської, селищної, міської ради) видається відповідне свідоцтво, зразок якого затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України.

Забороняється здійснювати поховання інших померлих (підпоховання), встановлення надмогильної споруди, склепу без згоди користувача місця поховання (користувача місця родинного поховання).

Одночасно повідомляємо, що відповідно до ст. 71 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», органи виконавчої влади, їх посадові особи не мають права втручатися в законну діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування, а також вирішувати питання, віднесені Конституцією України, цим та іншими законами до повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

**Міністерство з питань
житлово-комунального господарства України**

* Відповіді на запитання підготовлені за матеріалами
Департаменту комунікацій влади та громадськості Кабінету Міністрів
України

Наука – суспільству

В декабрі відбувся перший етап Міжнародної науково-практичної конференції «Інвестиційні можливості Николаєвщини – нові етапи розвитку науки і освіти».

Мета конференції – представлення науковими, науково-виробничими і освітніми закладами Николаєвщини власних найновіших розробок, перспективних технологій і інвестиційних проєктів в освіті, промисловості, житлово-комунальному господарстві і інших сферах економіки, зміцнення і розширення інноваційного співробітництва в науково-технічній сфері національних і міжнародних бізнес-структур.

В конференції брали участь представники державних органів влади, українських і міжнародних фінансових інституцій, представники дипломатичних місій іноземних держав в Україні, керівники підприємств, наукових установ і др. Учасники заходу і гості ознайомилися з виставкою-презентацією інвестпроєктів, наукових розробок вищих навчальних закладів області.

Міжнародна конференція «Інвестиційні можливості Николаєвщини – нові етапи розвитку» пройде в три етапи (*Міжнародна конференція «Інвестиційні можливості Николаєвщини – нові етапи розвитку» відкрилася в Николаєві // Правда.mk.ua(pravda.mk.ua). – 2009. – 24.12).*

Одеський регіональний інститут державного управління справедливо вважається базовим щодо проведення наукових заходів із проблем удосконалення вітчизняної системи державного управління та місцевого самоврядування. Ученими інституту була організована підсумкова науково-практична конференція «Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації».

М. Іжа, директор Одеського регіонального інституту державного управління:

«Ця конференція справді отримала особливий статус. Її правомірно відзначити як таку, що підбиває підсумок під багатьма щорічними науково-практичними заходами, присвяченими розгляду стратегічних питань регіонального розвитку. Вибір такої тематики наукових пошуків не є випадковим для одеських учених і пояснюється кількома обставинами.

По-перше, інститут – регіональний структурний підрозділ Національної академії державного управління, і кому, як не йому, займатися дослідженням актуальних проблем у цій сфері. По-друге, світовий досвід свідчить про

посилення регіонального розвитку сучасного суспільства. По-третє, для Одеської області питання регіонального розвитку вже давно вийшло далеко за межі суто теоретичних міркувань. Зокрема, свого часу сесією Одеської обласної ради було ухвалено програму «Регіональна ініціатива».

Незважаючи на непрості організаційні моменти, інститут забезпечив активну участь у роботі конференції провідних вітчизняних та зарубіжних фахівців у галузі державного управління. На адресу оргкомітету надійшло понад 400 тез виступів. Серед їх авторів – 23 доктори наук, 126 кандидатів наук, 16 докторантів, 125 аспірантів, 44 здобувачі наукових ступенів, що показує надзвичайно високий інтерес до цього заходу. Показова й географія учасників конференції. Для участі в її роботі приїхали вчені з Києва, Дніпропетровська, Львова, Харкова, інших міст України та Росії.

Тематичні акценти були розставлені вже на пленарному засіданні. Так, проблемам структурної перебудови економіки регіону присвятив свій виступ академік НАН України, директор Одеського інституту проблем ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України Б.Буркинський. Перспективи реформування публічної адміністрації на місцевому та регіональному рівнях були окреслені в доповіді доктора наук з державного управління Н.Гончарук. У доповіді завідувача відділу Львівського інституту регіональних досліджень НАН України, доктора економічних наук Л.Шевчук було визначено не тільки потенціал новітніх технологій інформаційного забезпечення регіонального управління, а й вказана можливість виникнення певних небезпек у процесі їх використання. Жвавий інтерес аудиторії викликав виступ народного депутата України С.Гриневецького, в якому питання міжрегіональної співпраці було висвітлено в геополітичному аспекті.

Програмними можна назвати положення, що прозвучали в доповіді члена-кореспондента Академії правових наук України, провідного фахівця Інституту законодавства Верховної Ради України, доктора юридичних наук, заслуженого юриста України Н.Нижник. Зокрема, вона наголосила на тому, що сьогодні вже змінюється сама філософія управління: воно переходить з формально-догматичних позицій на гуманістичні. Я також взяв участь у пленарному засіданні, де зосередив увагу на деяких актуальних аспектах професійного навчання службовців органів публічної влади.

На конференції працювало дев'ять секцій, на яких обговорювався широкий спектр питань, зокрема – професіоналізація державної служби на регіональному рівні; особливості управління регіональним розвитком та специфіка його соціокультурного контексту; розробка механізмів ресурсного забезпечення регіонального управління розвитком регіону; особливості міжрегіональної та транскордонної співпраці в умовах європейської інтеграції; удосконалення інноваційного менеджменту на регіональному рівні; впровадження електронного врядування в регіоні тощо. Кожна секція ухвалила відповідні рекомендації, спрямовані на удосконалення роботи органів публічної влади.

Завдяки наполегливій роботі щодо підготовки науково-педагогічних і

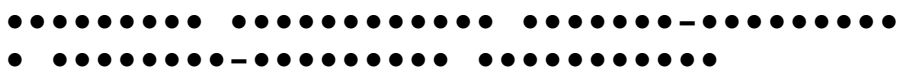
наукових кадрів, яка провадилася керівництвом інституту протягом усього періоду його існування, вдалося сформувати досить потужну команду, що спроможна виконувати наукові дослідження на високому фаховому рівні.

До прикладу на кафедрі державного управління і місцевого самоврядування майже 83 % викладачів мають науковий ступінь та вчене звання. Третина з них є кандидатами наук з державного управління. Чисельність докторів наук та професорів кафедри сягає 20 відсотків. Важливо і те, що більшість викладачів мають досвід практичної роботи в органах державної влади та місцевого самоврядування. Окремо зазначу, що 38 % працівників кафедри вільно володіють іноземними мовами.

Завдяки своїм здобуткам, кафедра перетворилася на провідну в інституті.

З метою вивчення передового зарубіжного досвіду у сфері державного управління та місцевого самоврядування наш інститут постійно співпрацює з вищими навчальними закладами та організаціями Німеччини, Польщі, Франції, США, Китаю, Російської Федерації, Молдови, Білорусі, інших країн з питань підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації управлінських кадрів. Спільно із закордонними партнерами інститут бере активну участь у проектах і програмах за фінансування міжнародних фондів. Зокрема, у межах Програми залучення експертів Центру інтернаціональної міграції та розвитку СІМ (Німеччина) експерт цієї організації д-р Крістіан Везе Манн працює в інституті на постійній основі.

У заходах на майбутнє щодо організації наукової роботи в інституті заплановано відкриття в інституті спеціалізованої вченої ради щодо захисту докторських дисертацій, створення на кафедрі державного управління і місцевого самоврядування лабораторії з моніторингу роботи органів публічної влади Півдня України, а також щодо посилення експертно-аналітичної роботи викладачів інституту на замовлення органів публічної влади (*Іжа М. Науковий пошук: виходячи з потреб сьогодення / Розмовляв О. Степанов // Одеські вісті (<http://izvestiya.odessa.gov.ua>). – 2010. – 23.01).*

По данным Министерства аграрной политики Автономной Республики Крым, Институт эфиромасличных культур и лекарственных растений в ближайшее время планирует провести кардинальные перемены в возделывании эфирносов, заменив традиционные сорта на новые, более качественные и эффективные для произрастания в условиях Крыма.

Среди новинок – шалфей мускатный сорта Тайган, отличающийся высокой экологической пластичностью (засухо- и зимостойкостью) и превосходящий национальный стандарт (С-785) по сбору эфирного масла, экстракта и склареола с одного гектара на 30 %. Лаванда Вдала – зимостойкий сорт, превосходящий национальный стандарт (Степная) по содержанию эфирного масла на 50 % и сбору эфирного масла с гектара – на 35 кг. Роза сорта Лада характеризуется высокими урожайностью цветков (до 55 ц/га) и

содержанием (на 30 % больше стандарта) терпеновых спиртов (0,032 % к массе сырья).

Именно эти сорта, по мнению крымских ученых, должны в ближайшее время заменить возделываемые в настоящее время эфиноносы. Но для этого необходимо провести большую работу по их размножению. Поэтому ученые предлагают труженикам агропромышленного комплекса не терять времени и активнее заключать с Институтом эфиромасличных культур и лекарственных растений договора на производство посадочного материала (*Герасименко И.Тайган, Вдала и другие // Крымские известия (www-ki.rada.crimea.ua). – 2010. – 20.01).*

Специалисты издания «Эксперт-Украина» отмечают, что последние 10 лет наиболее «интеллектуальные» отрасли народного хозяйства неплохо развивались и без участия государства либо с его минимальной поддержкой. Например, суммарный доход только украинских разработчиков программного обеспечения ежегодно увеличивался в полтора-два раза и в прошлом году превысил 1,5 млрд долл. Такими же темпами растут и другие услуги, которые предоставляют украинские компании западным фирмам. Причем ассортимент необычайно широк: от контактных центров до инженерных разработок и юридических экспертиз.

Но что является не менее важным, украинские ученые постепенно учатся продавать свои изобретения. В стране действует около десяти венчурных фондов, способных профинансировать научные разработки, как говорится, «под ключ».

Только в рамках программы STEP, реализуемой американским фондом CRDF совместно с Министерством образования и науки Украины, отечественные инноваторы в середине прошлого года презентовали сразу одиннадцать разработок. Их авторы получили гранты (до 24 тыс. долларов). Чтобы общение украинских ученых с иностранными бизнесменами проходило максимально эффективно, фонд провел для них тренинги.

Отечественная система образования еще продолжает обеспечивать 99-процентную грамотность населения. Украина – одна из немногих в мире, которая выпускает высококлассных специалистов, имеет собственные разработки в судостроении, радиоэлектронике, авиакосмической отрасли, оборонной промышленности, информационных технологиях (ИТ).

По поводу ИТ. В Украине работает около 100 тыс. программистов, почти 80 % из них заняты в сфере оффшорного программирования. Почти 400 украинских специалистов разрабатывают продукты для Microsoft. Как утверждает руководитель украинского представительства Microsoft Э.Франке, при правильной государственной политике этот огромный потенциал может работать на экспорт инновации.

Отечественная компания АРСТ всего за три года своего существования

успела стать одним из ведущих мировых разработчиков суперконденсаторов. Украинские ученые придумали устройство, которое по своим параметрам превосходит как традиционные конденсаторы, так и аккумуляторы. Инвестиции для промышленного освоения новинки и вывода ее на мировой рынок предоставила киевская венчурная компания «Техинвест». Заказы на продукцию предприятия в несколько раз превышают возможности экспериментального завода, открытого полтора года назад в Хмельницком. Компания намерена создать новые производственные мощности в Европе и Азии и уже к концу 2012 г. выйти на годовой оборот 75 млн долл.

Востребованы украинские специалисты и в мировой науке. Многие отечественные ученые работают за границей, а те, кто остался на родине, активно сотрудничают с международными организациями. Достаточно сказать, что в создании Большого адронного коллайдера участвовали 130 украинских ученых из девяти НИИ Киева и Харькова (*Сиряк Н. Нужны ли государству инновации // Крымские известия (www-ki.rada.crimea.ua). – 2010. –16.01).*

В одеському Будинку учених відбувся круглий стіл за участю представників наукових і громадських екологічних організацій, присвячений підтримці проекту надання прибережній причорноморській зоні міста Одеси (ділянка від парку Шевченка, включаючи Ланжерон, Аркадію, до 16-ї станції Великого Фонтану) статусу об'єкта природно-заповідного фонду.

Відкриваючи засідання, професор, доктор технічних наук А.Цикало відзначив, що Одеса належить до міст, де кількість зелених насаджень скорочується. Тому так важливо зберегти наявні зелені масиви, зокрема, шляхом надання їм статусу об'єктів природно-заповідного фонду. Тим більше, що є відповідний Указ Президента «Про території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення».

Він також звернувся до книжки академіка Ю.Зайцева «Дика природа в місті», де описано представників рідкісних і зникаючих видів флори та фауни, які поки що населяють приморські схили міста. Це ще один вагомий доказ важливості створення Національного природного парку «Приморські схили Одеси».

Голова громадської організації «Екрпорт» С.Перфільєв розповів історію парку «Ювілейний». Спочатку він називався «Набережний», а пізніше одержав назву «Ювілейний». Щоправда, в останній редакції Генплану він зник, що стало однією з головних причин розпочатої забудови території парку.

Професор, доктор економічних наук Р.Крижановський запропонував розширити територію парку «Приморські схили Одеси», включивши до нього Чорноморку. Закон таку можливість передбачає. Цю ідею підтримала і голова громадської організації «Мама-86-Одеса» С.Слесарьонук. На її думку, не можна забувати і про гідропарк «Лузанівка», який теж гідний природно-

заповідного статусу.

Кандидат біологічних наук І. Русев нагадав про акваторію моря, яка повинна увійти до складу Національного парку разом з приморськими схилами. Крім того, є ще унікальні Куяльницькі лимани, Кінбурзька коса. Якщо включити всі ці об'єкти, вийде масштабний регіональний ландшафтний парк.

За підсумками обговорення було ухвалено рішення про створення робочої групи, яка займеться просуванням ідеї створення парку «Приморські схили Одеси» (*Комісаренко С. Як зупинити «хірургію» паркових зон? // Одеські вісники (<http://izvestiya.odessa.gov.ua>). – 2010. – 14.01).*

Рішенням обласної ради від 6 червня 2008 р. було затверджено Обласну програму науково-технічного та інноваційного розвитку на 2008–2011 рр. Про стан її виконання у 2009 р. поінформував заступник голови обласної державної адміністрації А. Чабан.

Програма передбачає впровадження 37 інноваційних проектів, серед яких 29,7 % стосуються охорони й оздоровлення людини та навколишнього середовища; 24,3 % – машинобудування та приладобудування, як основи високотехнологічного оновлення всіх галузей виробництва, розвитку високоякісної металургії; 18,9 % – модернізації електростанцій, нових та відновлюваних джерел енергії, новітніх ресурсозберігаючих технологій; 16,2 % – високотехнологічного розвитку сільського господарства і переробної промисловості; 5,4 % – нанотехнологій, мікроелектроніки, інформаційних технологій, телекомунікацій та удосконалення хімічних технологій, нових матеріалів, розвитку біотехнологій.

Протягом 2009 р. повністю виконано 10 проектів, серед яких найбільше – з освоєння методик у лікуванні хворих (створено локальну мережу з оптичними магістралями).

Структурні підрозділи обласної лікарні оснащені комп'ютерами та підключені до мережі Інтернет. Це дало змогу підвищити рівень управління кадрами та наявними ресурсами лікарні, раціонально їх використовувати. Значно поліпшилася оперативність взаємодії зі структурними підрозділами лікарні, обласними закладами, міськими лікарнями.

Для підвищення рівня діагностики та зменшення негативної дії рентгенівського опромінення на організм сучасною апаратурою переоснащені рентгенологічні кабінети лікувально-профілактичних закладів області. Впроваджено методику транскатетерного лікування дефектів перетинки серця. Завдяки цьому проводяться нетравматичні втручання, знизилася показники смертності під час оперативних втручань на серці.

Застосування біофізичного профілю з метою ранньої діагностики дистресу плоду у вагітних дало змогу для раннього діагностування патології плоду, пов'язаної з порушенням його серцевої діяльності та пуповидного кровотоку, які можуть стати причиною антенатальної загибелі плоду або формування в

нього важкої інвалідизуючої патології.

Достатньо високий економічний ефект отримано від таких напрямів інноваційної діяльності: високотехнологічний розвиток сільського господарства і переробної промисловості, машинобудування та приладобудування. Так, Уманський державний аграрний університет закінчив дослідження застосування біологічного препарату «Оверком». Технології застосування препарату «Оверком» з регулятором росту рослин «Біолан» забезпечать приріст врожаю сої на 5–10 %, ярої пшениці – на 8–12 %. Закінчено наукову розробку препаратів ЕНЖІО 247 SC, СВІТЧ 62,5 WG – яблуня, АКСІАЛ 045 УС – озима пшениця, СКОР 250 УС – томати. Розпочалася реконструкція гідроелектростанцій ВАТ «Укргідроенерго». Приріст потужності за повної реалізації проекту буде становити 18,2 % або 81 тис. кВт. Розроблені та впроваджені у виробництво котли парові: Е-4,0-1,4ГМ (Е), Е-6,5-1,4ГМ (Е).

П'ять проектів, які розраховані на декілька років, виконані в поточному році і будуть впроваджуватися найближчим часом. Внаслідок відсутності коштів не виконано три проекти з напрямів «Модернізація електростанцій; нові та відновлювані джерела енергії; новітні ресурсозберігаючі технології» та «Охорона і оздоровлення людини та навколишнього середовища».

Впровадження у виробництво інноваційних проектів дало змогу підвищити попит виробництва на інноваційну продукцію, спрямувати наукові дослідження на виконання програми економічного розвитку області та підвищити їх ефективність.

Задля успішного виконання обласної програми науково-технічного та інноваційного розвитку надалі пропонується передбачити кошти в місцевих бюджетах на розробку та впровадження найбільш значущих інноваційних проектів відповідно до Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 рр.», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 14 травня 2008 р. (*Про виконання обласної програми науково-технічного та інноваційного розвитку // Новини тижня (<http://nt.ck.ua>). – 2010. – 20.01*).

В Одеському національному політехнічному університеті пройшла Всеукраїнська наукова конференція «Інтелігенція і влада». У ній взяли участь історики, філологи, політологи, соціологи – всього 200 дослідників як з Одеси, так і з Києва, Дніпропетровська, Донецька, Івано-Франківська, Харкова та інших міст.

Вони всебічно і ґрунтовно здійснили ретроспективний аналіз розвитку взаємин інтелігенції та влади, осмислили цей процес у різних аспектах, приділивши увагу соціальному призначенню інтелігенції та її суспільній місії.

Тема розмови складна, бо інтелігенція різниться за своїми історичними параметрами, тлумаченням самого цього поняття.

На конференцію було винесено понад сто повідомлень. Усі вони увійшли

до тритомного збірника «Інтелігенція і влада», який під редакцією доктора історичних наук, професора Г.Гончарука побачив світ у видавництві «Астропринт».

Учасники V Всеукраїнської наукової конференції «Інтелігенція і влада» ухвалили рекомендації щодо подальшої розробки зазначеної теми (*На конференції ухвалено звертання // Одеські вісті (<http://izvestiya.odessa.gov.ua>). – 2010. – 14.01).*

Проблеми інформатизації

Матеріали Міжнародної конференції «Бібліотечно-інформаційний комплекс у контексті розвитку суспільства знань» (Київ, 6–7 жовтня 2009 р.)

Н. Захарова, наук. співроб.

Культурно-просвітницька діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: основні етапи розвитку

Автор розглядає основні етапи розвитку культурно-просвітницької діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського за 90 років її існування.

За 90 років існування НБУВ пройшла декілька етапів розвитку, пов'язаних із суспільно-політичними та культурними чинниками, що визначили становлення та розвиток її культурно-просвітницької діяльності.

Перший етап – створення Національної бібліотеки Української держави, коли відбулося визначення та теоретичне обґрунтування інформаційної та культурно-масової діяльності Національної бібліотеки Української держави, а культурно-просвітницька функція, за визначенням Г.П.Житецького, була означена дуже широко, вона ґрунтувалася на необхідності залучення до соціокультурного простору знання про бібліотеку та її фонди, про книжкову спадщину як фактор розвитку культури й мови українського народу та народів світу. Крім того, передбачалося залучити й наукове знання до впливу на культурні процеси в суспільстві, оскільки знання, що міститься в книзі, є підґрунтям не лише для соціально-економічного, а й духовного становлення української держави та її укріплення. Бібліотека як осередок «розумової культури» розглядалася її фундаторами головним елементом культури суспільства в широкому контексті. Відповідно й форми інформаційної та культурно-масової роботи на етапі становлення були сконцентровані на пропаганді фондів шляхом публікації інформації у пресі та часописах, а з отриманням приміщень почалася й виставкова робота.

Другий етап – розвиток бібліотеки в 1920 – кінець 30-х років під егідою

ВУАН, поступовий перехід до масових форм роботи з читачем на засадах ідеологічних принципів радянської влади, передусім виставок, лекцій, що тісно ув'язувалося з поняттям «виховання» народних мас, керівництва читанням широких прошарків населення, тому створюються підрозділи масової роботи, що проводять культурно-просвітницьку діяльність. У 20-х роках у працях Д.А.Балики були спроби поєднати функції національної, наукової бібліотеки з завданнями радянської влади щодо політичного виховання мас, однак це закінчилося втратою ідейних засад національної бібліотеки.

У цей час до напрямів діяльності сектору масової роботи було включено роботу кабінету бібліотекознавства і книгознавства, а також підготовку кадрів і проведення екскурсій.

Вплив на культурний розвиток народу, разом з тим, залишився також серед завдань бібліотеки. Це завдання стосувалося пропаганди українських та світових класиків літератури, дозволених радянською владою та цензурою, поширення творів літератури, музичної культури, пропаганди нових видань, підготовки виставок до ювілейних дат тощо.

Після реформи в Академії наук у 1933–1934 рр. бібліотека втратила значення національної й набула статусу наукової академічної й отримала назву Бібліотека Академії наук УРСР (далі БАН). Науковий статус бібліотеки вимагав розгортання популяризації наукових знань, тому наукові тематичні виставки стали поступово впроваджуватися як головний вид виставкової діяльності.

Третій етап – період Великої Вітчизняної війни, коли основним змістом культурно-просвітницької діяльності стала інформаційна підтримка науки та виробництва для перемоги, а у післявоєнний період – реконструкція народного господарства та розвиток інформаційної та культурно-масової роботи (1941–1948).

Четвертий етап – післявоєнний період з 1948 по 1964 рр., коли ДПБ виконувала функції публічної бібліотеки і поєднувала їх з функціями наукової бібліотеки. Перевага культурно-масової діяльності з орієнтуванням на масового читача проявилася в домінуванні суспільно-політичної проблематики у виставковій діяльності, яка набула значення основної форми культурно-масової роботи, лекціях та екскурсіях. Крім інших завдань, було також передбачено організацію «керівництва читанням», що означало вплив на масового читача щодо напрямів та кола читання, впровадження диференційованого обслуговування, зокрема виокремлення масового читача, з одного боку, вчених та спеціалістів – з іншого. Подвійна практика обслуговування не могла не вплинути на її якість.

«Відлига» відіграла позитивну роль у тематиці виставок, у підготовці інформаційних видань, зокрема бібліографічних покажчиків у галузі культури, розширила форми інформаційної та культурно-масової діяльності – лекції в народних університетах, бібліографічні покажчики культурологічного змісту, читацькі конференції, які ввійшли надалі до арсеналу культурно-просвітницької роботи. З початку 60-х років у практику

культурно-масової діяльності бібліотеки впроваджені виставки нових надходжень, тематичні виставки, присвячені актуальним питанням розвитку науки і культури, важливим датам, які організовувалися безпосередньо в читальних залах. Цілком закономірно, що найбільша кількість загальних виставок у цей період була присвячена ідеологічній тематиці: рішенням партії та уряду, ювілейним датам політичних діячів та розвитку соціалізму в країні. Водночас збільшується й проблематика з української історії, літератури, мистецтва.

До культурно-просвітницької діяльності дедалі частіше стали долучатися бібліографи. Оголошена як основна рекомендаційна бібліографія була спрямована на підготовку бібліографічних покажчиків, адресованих передусім масовому читачу з метою допомоги в освоєнні знань у галузі потреб виробництва, економічного та сільськогосподарського розвитку країни, а також популяризації соціалістичної науки, культури, літератури, що передбачалося використовувати в педагогічній діяльності, навчанні, пропаганді та культурній діяльності країни. Рекомендаційна бібліографія стала найважливішим засобом керівництва читанням та пропаганди книги.

На масовий відділ було покладено завдання проведення масово-пропагандистської роботи. Ця робота координується з іншими установами культури. Поєднання обслуговування масового читача та науки було тимчасовим і вимагало від колективу бібліотеки значних додаткових зусиль. Проте цей досвід мав і позитивне значення, оскільки впливав на вдосконалення форм і методів бібліотечно-бібліографічної роботи і культурно-просвітницької діяльності зокрема. ДПБ розглядалась як академічна установа, що забезпечує не лише розвиток природничих і технічних наук, а й суспільних наук і відіграє важливу роль у пропаганді суспільно-політичного знання.

Із середини 50-х років і до другої половини 60-х років відділ масової роботи знову був реорганізований у сектор. У цей період не тільки організовуються книжкові виставки, а й починаючи з 1959 р. активно проводиться лекторська робота спільно з товариством «Знання». На початку 60-х років простежується тенденція активного зростання науки, вдосконалення диференційованого обслуговування й поступового переходу на пріоритетне обслуговування науковців і наукових установ.

П'ятий етап – 1965–1991 рр. Бібліотека працює як ЦНБ АН УРСР. Цей період у сфері культурно-масової діяльності відзначався посиленням наукового змісту пропаганди фондів, що, безумовно, було пов'язано з отриманням наукового статусу Бібліотекою та розвитком наукового напрямку з історії культури, передусім, книжкової. Від культурно-масової діяльності, яка використовує форму роботи із широкими колами народних мас переважно в контексті народного просвітництва, бібліотека трансформує до культурно-просвітницької, яка базується на ґрунтовному науковому вивченні фондів та залученні цього знання не лише до суто наукового, а й соціального обігу в науково-популярній формі. Цим завданням відповідав зміст виставок, лекцій, екскурсій, читацьких конференцій, завдання науково-бібліографічної

популяризації знань, інформаційно-консультаційна та частково – інформаційно-довідкова робота. Сектор масової роботи, який існував у складі відділу обслуговування, проводив цю роботу, спираючись на діяльність багатьох відділів бібліотеки, і тим самим забезпечував інтеграцію здобутків бібліотеки та її культурно-просвітницької та науково-інформаційної діяльності.

У цей період культурно-просвітницька робота набула наукових засад, які спиралися на глибоке вивчення культурних процесів у суспільстві, а наукова популяризація книги стала формою її репрезентації не вузьким прошарком населення, а всьому суспільству. У цій діяльності новоствореному відділу інформаційно-масової роботи відводилася не лише виконавча, а й координуюча роль, оскільки в процесі пропаганди книги та культури брали участь наукові та виробничі підрозділи бібліотеки. Відділ істотно збагатив свою діяльність, вивів її на новий науково-інформаційний рівень, упровадив у діяльність багато нових форм та методів такої діяльності.

Шостий етап – 1992–2000 рр. Із здобуттям незалежності відбувається підвищення ролі бібліотек у суспільстві та їх розвиток у контексті нового соціально-культурного виміру українського суспільства. Культурно-просвітницька діяльність бібліотеки набуває фундаментального значення як для бібліотеки загальнонаціонального рівня, що повертається до тих принципів, які були закладені фундаторами в 1918–1919 рр. Вона істотно вдосконалює форми та методи роботи. Визначається новий зміст поняття культурно-просвітницької функції.

Важливу роль відіграє створений у 1992 р. Культурно-просвітницький центр, основними напрямками діяльності якого стали: виставкова діяльність, проведення конференцій, читань, нарад, семінарів, організація екскурсій, проведення творчих зустрічей, літературних та музичних вечорів, проведення комплексних заходів, організація діяльності клубів та лекторіїв, презентація нових книг та виставок, публікація інформаційних та рекламних видань, каталогів виставок, культурний обмін виставками з країнами близького і далекого зарубіжжя, організація хронік подій, інформації про видання, каталоги виставок, події та заходи в он-лайн-режимі на сайті бібліотеки.

Національна бібліотека дедалі більше перестає бути тільки місцем зберігання друкованих видань із просвітницькими функціями. Вона переростає в культурно-інформаційний центр, що активно включається в соціогуманітарний контекст суспільства.

Виходячи з функцій національної бібліотеки, культурно-просвітницька діяльність НБУВ активізувалася і набула важливого значення в культурному житті країни. Тривало співробітництво з міністерствами, відомствами України, творчими спілками, громадськими та політичними організаціями, посольствами та іноземними представництвами у країні щодо питань організації спільних культурних заходів. Культурно-просвітницька діяльність істотно збагачується. У бібліотеці діють виставкові зали та арт-галереї, де поєднується репрезентація книжкового фонду бібліотеки і творів образотворчого та фотомистецтва, тим самим виставляються книжкові фонди

і відповідний їм історико-культурний візуальний ряд.

В активній діяльності щодо популяризації історико-культурних фондів бібліотеки, розкритті універсальних фондів НБУВ брали участь усі спеціалізовані підрозділи бібліотеки. НБУВ видала понад 40 фундаментальних каталогів та покажчиків, що розкривали унікальні фонди бібліотеки, заповнювали лакуни у знанні про книгу як фактор культури, проводила пропаганду її діяльності, ознайомила з історією, сьогоденням та перспективами наукової, бібліотечно-інформаційної, видавничої та культурно-просвітницької діяльності бібліотеки.

Сьомий етап – початок ХХІ ст. відзначений розвитком інформатизації, електронних ресурсів, цифрових технологій, які розширюють можливості культурно-просвітницької діяльності, надають необмежені можливості представлення діяльності бібліотеки в Інтернеті, формування культурно-інформаційних ресурсів та підготовку оперативної інформації, у тому числі організація хронік подій, інформації про видання, каталоги виставок, події та заходи в онлайн-режимі на сайті бібліотеки. Основний напрям діяльності – використання своїх фондів для науково-просвітницької діяльності. Національна бібліотека перестає бути тільки місцем зберігання друкованих видань із просвітницькими функціями. Вона переростає у культурно-інформаційний центр, що активно включається у соціогуманітарний контекст суспільства. Це свідчить про трансформаційні перетворення культурно-просвітницької діяльності в культурно-інформаційну. Нові інформаційні технології істотно змінюють діяльність та функції бібліотеки. З'явилися нові можливості інформаційної роботи через бібліотечний портал, де організований спеціальний розділ щодо важливих подій у житті бібліотеки, публікуються виставки онлайн, каталоги, фотоінформація тощо.

Важливу роль у культурно-просвітницькій та культурно-інформаційній діяльності бібліотеки відіграли комплексні наукові та науково-просвітницькі заходи, на які було зроблено основний акцент за останні 10 років, що дало змогу уникнути другорядності і дріб'язковості в доборі тематики та позбутися малозначущих або застарілих форм у проведенні масових заходів різних рівнів.

Усе це створює неповторний імідж бібліотеки, яка сьогодні реалізує всі свої соціокультурні функції – народну, наукову, національну.

Список використаної літератури

1. Дубровіна Л.А., Онищенко, О.С. Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1918–1941 [Тест] / Л.А.Дубровіна, О.С.Онищенко. – К., 1998. – 337 с.
2. Дубровіна Л.А., Онищенко, О.С. Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1941–1964 [Текст] / Л.А.Дубровіна, О.С.Онищенко. – К., 2003. – 360 с.
3. Дубровіна Л.А., Онищенко, О.С. Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1965–1991 [Текст] / Л.А.Дубровіна, О.С.Онищенко. – К., 2008. – 374 с.

4. Захарова Н.Б. Виставочна діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: до 80-річчя НАН України [Текст] / Н.Б.Захарова // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 1998. – Вип. 4. – С. 88–92.
5. Захарова Н.Б. Інформаційно-культурологічна діяльність Центральної наукової бібліотеки Академії наук УРСР. 1965–1980 [Текст] / Н.Б.Захарова // Бібл. вісн. – 2009. – № 4. – С. 35–43.
6. Захарова Н.Б. Культурно-просвітницька діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: історія становлення та розвитку (1918–1964) [Текст] / Н.Б.Захарова // Бібл. вісн. – 2007. – № 3. – С. 20–27.
7. Захарова Н.Б. Роль виставкової роботи у виконанні Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського інформаційно-культурологічної функції в 1918–1964 рр. [Текст] / Н.Б.Захарова // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Вип. 23. – К., 2009. – С. 60–81.
8. Захарова Н.Б. Використання фондів у системі засобів реалізації культурно-просвітницької функції наукової бібліотеки [Текст] / Н.Б.Захарова // Дослідження фондів наукових бібліотек України: Сучасний стан та перспективи розвитку [перша наук. сесія Ін-ту бібліотекознавства, Київ, 29 жовт. 1992 р.]. – К., 1992. – С. 18–19.
9. Захарова Н.Б. Дослідження культурно-просвітницької діяльності національної бібліотеки (на прикладі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського) [Текст] / Н.Б.Захарова // Розвиток бібліотечної науки, освіти, професії в умовах інформатизації суспільства [Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 16–17 травн. 2007 р.] – К., 2007. – С. 68–70.
10. Захарова Н.Б. Концепція культурно-інформаційної діяльності наукової бібліотеки [Текст] / Н.Б.Захарова // Наукова бібліотека в сучасному соціокультурному контексті [Міжнар. наук. конф. Київ, 12–15 жовт. 1993 р.] – К., 1993. – Ч. 1. – С. 21–22.
11. История Центральной научной библиотеки Академии наук Украинской ССР. – К., 1979. – 227 с.
12. Zacharova, N. Ukrainos Nacionalines Vladimiro Vernadskio bibliotekos kulturos ir svietimo veikla: [Культурно-просвітницька діяльність національної бібліотеки] // Tarp knygu (Серед книжок). – Vilnius, 2009. – Vasaris [Лютий]. – S. 12–13. – Литов.

До уваги держслужбовця

В. Шкаріна, мол. наук. співроб.

Нові надходження до НБУВ

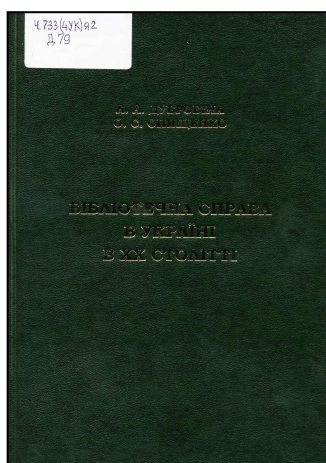

Видано в Херсоні, 1842–1942 : кат. місц. друку / Херсон. обл. унів. наук. б-ка ім. О. Гончара ; авт.-уклад. О. В. Лянсберг ; відп. ред. Л. І. Зелена. – Херсон : Херсон. міськ. друк., 2009. – 199 с. – (65-річчю утворення Херсонської області присвячується). – Показч.: с. 174–197.

Ва 712866

Видання вміщує нарис з історії місцевого друку в Херсоні, у якому висвітлено основні етапи розвитку місцевого книговидавництва, та каталог видань.

Реалізовано першу спробу виявити та систематизувати книжкову продукцію, надруковану в Херсоні з часів заснування першої друкарні. Каталог містить 1634 бібліографічні записи. Відображено видані українською та російською мовами: монографії, наукові та інформаційно-довідкові видання, альманахи, збірники, науково-популярну літературу, календарі, щорічники, різноманітні передруки та відбитки тощо. Не представлені газети, журнали, листівки, а також видання обсягом менше 5 сторінок. Деякі з відображених у каталозі видань не збереглися до наших днів. Джерелами для відбору відомостей до каталогу стали наукові бібліотеки Херсона, Державний архів Херсонської області, обласний краєзнавчий музей, приватні книжкові зібрання. Орієнтуватися у каталозі допомагає система показчиків – іменний, систематичний, а також показчики друкарень, видавничих організацій та установ, видавців і видавництв.

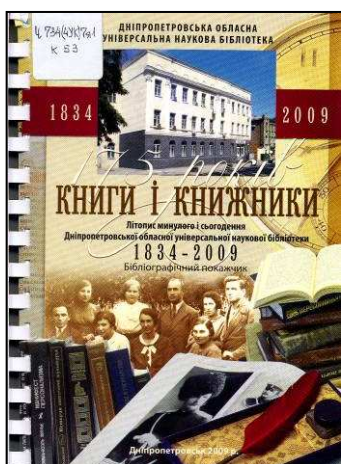

Дубровіна Л. А., Онищенко О. С. Бібліотечна справа в Україні в ХХ столітті / Л. А. Дубровіна, О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису. – К., 2009. – 530 с. – Ім. показч.: с. 511–527.

Вс 47947

У монографії висвітлюються основні тенденції розвитку та історія бібліотек та бібліотечної справи в Україні у ХХ ст.: функціонування в різних суспільно-політичних умовах, фундаментальні зміни в організації

книгозбірень та їх роль у суспільстві, традиції та інновації в діяльності бібліотек, формування бібліотечної мережі, бібліотечні фонди, інформаційні ресурси, науково-довідковий апарат, обслуговування читачів, культурно-інформаційна та видавнича діяльність. Розглядаються правові засади організації бібліотечної справи, питання професійної освіти, створення громадських організацій тощо. Значна увага приділена розвитку бібліотечної науки – книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства, теорії та практики бібліотечної справи. Відзначено роль бібліотек у розвитку української державності, національної освіти, науки, культури. Одинадцять розділів видання відповідають історичним періодам: бібліотеки України у складі Російської імперії, бібліотечна справа в період Української революції 1917–1920-х років, стан бібліотек України у повоєнний період та на початку 50-х років, розвиток наукових напрямів у бібліотекознавстві, книгознавстві, бібліографознавстві у період незалежності України тощо.

Книги і книжники. Літопис минулого і сьогодення Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки, 1834–2009 : бібліогр. покажч. / Дніпропетр. обл. унів. наук. б-ка ; упоряд.: І. Голуб, М. Пушкар, З. Рижкова ; відп. за вип. Т. Абраїмова ; ред. О. Літуча ; вступ. ст. Л. Лучки. – Дніпропетровськ, 2009. – 191 с. – Ім. покажч.: с. 171–190.

Ва 713825

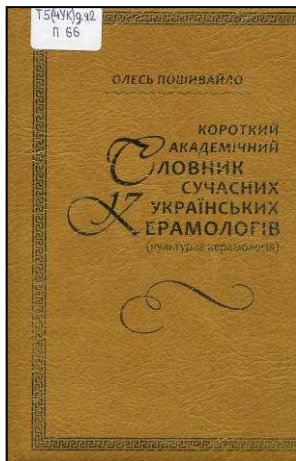
Бібліографічний покажчик присвячений діяльності закладу культури краю за 175 років – від заснування до нинішнього дня. Відображено книги, статті у періодичних виданнях, бібліотечні звіти, архівні матеріали, документи про нагороди та відзнаки уряду. Матеріал згруповано за тематичними розділами та за хронологією. Охоплено усі питання роботи Бібліотеки: історія становлення, основні напрямки діяльності, інформаційні ресурси, довідково-бібліографічний апарат, краєзнавство, інформаційні центри Бібліотеки, наукова та видавнича діяльність, зв'язки з громадськістю тощо. Видання бібліотеки, присвячені діяльності окремих структур, дублюються у відповідних розділах. Деякі збірники розписані аналітично. Записи частково анотовані. Бібліографія доповнена змістовною статтею дослідниці історії розвитку бібліотек Катеринославщини-Дніпропетровщини Людмили Лучки. Покажчик розрахований на дослідників історії розвитку культурного процесу краю, зокрема, бібліотечної справи, бібліотекарів, журналістів.

Лисенко І. Словник українських приватних бібліотек / Іван Лисенко. – К. : Рада, 2009. – 215 с.

Ва716655

Перша спроба представити в одному виданні відомості про понад 800 українських, російських, польських, німецьких та інших бібліотек, які діяли від найдавніших часів до ХХ століття в Україні. Усі вони відіграли певну роль в історії нашої культури, були і є джерелами української духовності. Статті у виданні носять лаконічний, енциклопедичний характер. Інформація стосується історії створення бібліотек, їхньої долі, діяльності їхніх фундаторів, обсягів фондів, жанрової специфіки. До статей додано бібліографічні списки архівних та опублікованих джерел. Безумовно, перелік представлених бібліотек не є вичерпним. Але це лише перша спроба узагальнити, підсумувати наші духовні багатства та їхні втрати і дати поштовх для активної дослідницької роботи у цій царині.

Пошивайло О. Короткий академічний словник сучасних українських керамологів (культурна керамологія) = A Short Academic Dictionary of Contemporary Ukrainian Ceramologists (Cultural Ceramology) / Олесь Пошивайло ; НАН України, Ін-т керамології – від-ня Ін-ту народознавства НАН України, М-во культури і туризму України [та ін.]. – 2-ге вид. – Опішне : Укр. Народознавство, 2009. – 311 с.: іл. – (Академічна серія «Українська керамологічна біографістика» ; вип. 1). – Покажч.: с. 260–275.

Ва 714873

Унікальний в українській науковій практиці словник започатковує академічну видавничу серію «Українська керамологічна біографістика». Видання складається з шести основних розділів. Матеріал розділу «100-літній шлях української керамологічної біографістики» згруповано за рубриками, у яких висвітлено такі питання, як: українські керамологи у довідкових виданнях у різні історичні періоди, архівування та поширення відомостей про сучасних керамологів, втрачені й невивчені особисті архіви керамологів, культурна керамологія тощо. До розділу «Сучасні українські керамологи» включено стислу інформацію про вчених, які досліджують проблеми гончарства та інші аспекти традиційно-побутової культури українців. Вміщено наступні відомості: дата та місце народження, освіта, спеціалізація, науковий ступінь, учене звання, захищена дисертація, основні наукові праці, головні напрямки наукових досліджень, громадська діяльність,

контактна інформація. В окремому розділі зібрано статистичні дані стосовно місця роботи керамологів. У «Довідкових матеріалах» розкрито зміст декількох наукових збірників за 1985–2005 роки. Завершують видання іменний та географічний покажчики.